

GÜNCEL SANATTA KURGUSAL KOLAJ OKUMALARI

GÜLFEM KARSLIGİL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RESİM ANASANAT DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

EKİM 2014

Gülfem Karşılıgil tarafından hazırlanan ‘‘Güncel Sanatta Kurgusal Kolaj Okumaları’’ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Resim Anasanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof.Tansel TÜRKDOĞAN
Resim Anasanat Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

ye : Prof.Dr.Vildan ÇETİNTAŐ
Heykel Anasanat Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

ye : Yrd.Doç.Ltfi ÖZDEN
Resim Anasanat Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi:/...../.....

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Prof. Aysen SOYSALDI
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gülfem
KARSLIGİL
28.10.2014

GÜNCEL SANATTA KURGUSAL KOLAJ OKUMALARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Gülfem KARSLIGİL

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Ekim 2014

ÖZET

Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalında, malzeme açısından sanatsal bir anlatım aracı olan kolajın sanat pratiklerindeki yerini, zaman içerisinde geçirdiği sürecini ve bugünün güncel sanat piyasasındaki önemini değerlendirmek ve bu konuda araştırmalar yapmak üzere hazırlanmıştır. Bu bağlamda malzemenin sınırsızlığını özgürce kullanan sanatçıların çalışmalarına yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde kolaj, asamblaj, dekolaj ve montaj tekniklerine dair bilgiler verilmiş ve genel olarak bu tekniklerin ne olduğundan, nasıl kullanıldığından bahsedilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde sanat tarihi içerisinde ve akımlarda bu tekniklerin kimler tarafından ve ne şekilde kullanıldığı örneklerle anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde kolajın ve türevlerinin günümüz sanat anlayışında gelmiş olduğu nokta ve bu anlamda ortaya koyulan disiplinlerarası örneklerden bahsedilmiştir. Kendi çalışmalarından örnekler verdiğim son bölümde ise kolajı kullanma amacım ele alınmıştır.

Toplumsal olayların sanata yansması, yaşam koşulları, sanatçıların yeni anlatım yolları arayışlarına neden olmuş, Kübizmle başlayıp, daha sonra dadaizm, konstrüktivizm, pop art gibi akımlarla kendini var eden ve 21.yy'ın postmodern sürecinde de kendine yer edinen kolaj, günümüz sanatında vazgeçilmez bir sanat pratiği olmuştur.

Günümüzde sanat pratikleri arasındaki kalın çizgilerin kalktığı, malzeme ve teknik açıdan sanatçıların oldukça özgür olduğu bir güncel sanat ortamı yaşanmaktadır. Gelişen teknoloji ve ilerleyen imkanlarla birlikte kolaj da sıklıkla tercih edilen bir teknik olmuştur.

Bilim Kodu : 404.7.016

Anahtar Kelimeler : Güncel, Kolaj, Kurgu, Hazır Nesne

Sayfa Adedi : 93

Danışman : Prof.Tansel TÜRKDOĞAN

FICTIONAL COLLAGE READINGS IN CONTEMPORARY ART

(M. Sc. Thesis)

Gülfem KARSLIGİL

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF FINE ARTS

October 2014

ABSTRACT

This study, has been prepared for today's contemporary art market assessing the significance and making research in terms of terms of artistic expression tool, collage art practice in the place in time in Gazi University, Institute of Fine Arts in Painting Department. In this context, the work of artists that freely use of the material to infinity is given.

In the second part of the study, information has been given on collage, assemblage, and installation techniques decollage and generally how it is used is mentioned. In the third chapter in the history of art and currents by whom and in what manner these techniques are used is explained with examples. In the fourth part of the study in the concept of collage and its derivatives have reached the point where contemporary art and the meaning set forth in this interdisciplinary examples are mentioned. For the final part, where I gave examples of my own work, aim of using collage is discussed.

Collage, being social events in art reflection, living conditions, artists new means of expression, acquiring a place starting with Cubism going through the various currents and 21st century postmodern process has been an indispensable art practice nowadays.

Today, the thick line between art practice ceased, material and technical terms is relatively free from the artists of the contemporary art scene are experienced. With advancing technology and advancing opportunities collage has been a frequently preferred technique.

Science Code : 404.7.016

Key Words : Current, Collage, Montage, Ready Made

Page Number : 93

Supervisor : Prof. Tansel TÜRKOĞAN

TEŞEKKÜR

Tezimin yazım ve sunum aŐamasındaki sűreĉte yardım ve desteęini esirgemeyen tez danıŐmanım Prof. Tansel Tűrkdoęan baŐta olmak űzere bugűne kadar her tűrlű deęiŐik fikrime anlayıŐla yaklaŐıp beni cesaretlendiren bűtűn hocalarıma ve her Őeyden űnemlisi maddi, manevi desteęini hiĉbir zaman esirgemeyen anneme ve babama en iĉten teŐekkűrlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZETiv
ABSTRACT.....	.v
TEŞEKKÜR.....	.vi
İÇİNDEKİLERvii
GÖRSELLER LİSTESİviii
1. GİRİŞ1
1.1.Araştırmanın amacı ve Kapsamı.....	.1
1.2.Araştırmanın önemi.....	.1
1.3.Araştırmanın yöntemi1
2. KOLAJ KAVRAMI VE SANAT PRATİKLERİNDE KOLAJ.....	.3
3.SANATIN KRONOLOJİSİ İÇİNDE KOLAJ9
3.1.Modern Pratiklerde Kolaj9
4.GÜNÜMÜZ SANATINDA KURGUSAL KOLAJ.....	35
4.1.Kolaj Pratiğinde Kurgu.....	35
4.2.Postmodern Pratiklerde Kolaj.....	36
5.ÇALIŞMALAR	59
6.SONUÇ	67
KAYNAKLAR.....	69
EKLER	72
ÖZGEÇMİŞ	93

GÖRSELLER LİSTESİ

Resim	Sayfa
Görsel 1. Gitar (<i>Guitar</i>).....	4
Görsel 2. Casablanca'da Aşk (<i>Love in Casablanca</i>).....	5
Görsel 3. Bambu Sandalyeli Natürmort (<i>Still Life With Chair Caning</i>)	10
Görsel 4. Sanat Eleştirmeni (<i>The Art Critic</i>).....	11
Görsel 5. Baba (<i>Der Vater</i>)	12
Görsel 6. Gümrük Tarafından Açıldı (<i>Opened by Customs</i>)	14
Görsel 7. Skat Oynayanlar (<i>The Skat Players</i>)	15
Görsel 8. Proun Odası (<i>Proun Room</i>)	16
Görsel 9. Jean Hatchet and Charles the Bold.....	17
Görsel 10. Coşkunun Fenomeni (<i>Phenomenon of Ecstasy</i>)	18
Görsel 11. Günümüz evlerini bu denli farklı yapan nedir? (<i>Just what is it that makes today's homes so different?</i>)	19
Görsel 12. Dylaby	21
Görsel 13. Bayrak (<i>Flag</i>)	22
Görsel 14. Banyo-2 (<i>Bathtub-2</i>)	23
Görsel 15. İlk Bölünmenin Askerleri (<i>Soldier of the First Division</i>)	24
Görsel 16. Çuval ve Kırmızı (<i>Sacking and Red</i>).....	24
Görsel 17. Tuvalin Arka Yüzü.....	26
Görsel 18. Kompozisyon	27
Görsel 19. İki kırmızı kıvrım (<i>Two Red Curls</i>)	29
Görsel 20. Montaj 4	30
Görsel 21. Erken Uyarı Sistemi	31
Görsel 22. Bir Haremim Olsun İsterdim (<i>I Wish I Had A Harem</i>)	32

Görsel 23. Nihai Öğle Yemeği.....	33
Görsel 24. Cal Arts	35
Görsel 25. Sıradan Bir Aşk (<i>An Ordinary Love</i>)	38
Görsel 26. Çifte Hakikat	38
Görsel 27. Panik.....	39
Görsel 28. Patlamaya Hazır Yürek	40
Görsel 29. Kargaşa ve Düzen.....	41
Görsel 30.Sözlerden Uzak (<i>Far From Words</i>)	42
Görsel 31. Çocuk ile Anne (<i>Mutter Mit Kind</i>)	43
Görsel 32. Kapıcı (<i>The Doorman</i>)	44
Görsel 33. Üç Fırça (<i>Three Brushes</i>)	45
Görsel 34. Tanrı Aşkına (<i>Fort The Love Of God</i>)	46
Görsel 35. Antik-3 (<i>Antiquity-3</i>)	47
Görsel 36. Yetişkin Kadın Cinsel Organları (<i>Adult Female Sexual Organs</i>)	47
Görsel 37. Rosto (<i>Roast</i>).....	48
Görsel 38. Geleneklerin Dışında (<i>Outside the Convention</i>)	49
Görsel 39. Yeni Bir Şehir İçin Dört Fikir (<i>Four Ideas For A New Town</i>)	50
Görsel 40. Balonlar , Savaşı Eve Taşımak : Güzelim Ev (<i>Balloons, Bringing the war home:House Beautiful</i>)	51
Görsel 41. Sokak Anıları (<i>Street Memories</i>).....	52
Görsel 42. Savaş'ın Hayaletleri (Ghosts of War)	52
Görsel 43.Müzikal Ara (<i>Musical Interlude</i>)	53
Görsel 44.Video Painting çalışmasından bir görüntü	54
Görsel 45. Take Me Out şarkısının klibinden görüntü	55
Görsel 46. Stromae.....	56

Görsel 47. Brazil Filmi Afişi.....	56
Görsel 48. Küçük Mutlu Bahçemiz	60
Görsel 49. Saklambaç	61
Görsel 50. İsimsiz	62
Görsel 51. Tomayla Hatıra.....	63
Görsel 52. İsimsiz	64
Görsel 53. İsimsiz	64
Görsel 54. İsimsiz	65
Görsel 55.Kim/Who?	66

I.BÖLÜM

1.GİRİŞ

1.1.Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın amacı 20. yüzyılın başından günümüze kadar etkisini gösteren kolaj, asamblaj ve montaj gibi tekniklerin Günümüz sanatı üzerindeki etkilerin incelemek ve bu bağlamda yapılan çalışmaları ele almaktır. Araştırmanın ikinci bölümünde birleştirme tekniklerine dahil kısaca bilgilendirme ve örnekler verilmiş, üçüncü bölümde sanat akımları içindeki yeri ve Türkiye’de kolajın gelişim süreci sanatçıların örnekleriyle ele alınmış, dördüncü bölümdeki güncel sanatta kurgusal kolaj okumaları bölümünde ise kolajın günümüzde geldiği noktaya, yerli ve yabancı sanatçıların kolajın kullanım şekillerine, kolajın fotoğraf, resim, müzik, video gibi alanlarda ve gelişen teknoloji çağındaki kullanımına değinilmiştir. Son bölümde ise araştırmacının bu bağlamda gerçekleştirdiği çalışmalardan örnekler verilmiştir.

1.2.Araştırmanın Önemi

Bu çalışma kolaj, asamblaj, montaj gibi tekniklerin ve hazır nesne kullanımının günümüz sanatına katkılarını incelemek, ve bugün resim sanatının geldiği nokta adına önemlidir.

1.3.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma tarama modeline göre oluşturulmuş, araştırmaya kütüphane ve arşiv taraması yapılarak başladıktan sonra yazım aşamasına geçilmiştir. Konu üzerine literatürdeki makaleler, kitaplar, süreli yayınlar, sergi katalogları, sanatçılar, internet siteleri incelenmiş, konunun uzmanı olan sanatçılardan bilgiler alınmıştır.Araştırmalar sürerken konuyla ilgili kişisel çalışmalar da yapılmıştır.

II.BÖLÜM

KOLAJ KAVRAMI VE SANAT PRATİKLERİNDE KOLAJ

Sanatçı yaşadığı anın arkeoloğu olarak, kübistler ya da fütüristler gibi çok iyi kurulmuş bir bağlam içinde estetik değeri ya da anlamına değil, ama özünde var olan ifadeselliğine bağlı olarak, günlük yaşamın çoğunlukla aşağılanan, kırılğan kalıntısı çöpün dökümünü sabır ve coşkuyla çıkartır. Otobüs bileti, etiket, konserve kutusu kapağı, tanıtım ilanları, yırtık zarfta onu çeken terkedilmişlikleri, pislikleri, atmış ya da solmuş renkleridir; modern yaşamın bu alçak gönüllü nesnelere, sanatçının duyarlılığını harekete geçirir ve bunları, az görülen bir incelikle, yok etme ve yaratma süreçlerini uzamsal-dinamik bir eyleşimle bir araya getirmek için kullanır (Batur, 2006:326).

Resim sanatının başlangıcından itibaren farklı yöntemler ve teknikler kullanarak üretim yapan sanatçılar, endüstrileşme, teknoloji, sosyal ve ekonomik değişimle birlikte yeni yollar, yeni yöntemler keşfetme arayışına girmişlerdir. Bu sayede çalışmalarına yenilik, farklılık katmaya çalışmış, resimlerine malzemeyi sokarak kolaj, asamblaj, dekolaj gibi birleştirme tekniklerini kullanmaya başlamışlardır.

Kolaj, kökeni Fransızca olan ve kelime anlamı olarak yapıştırma anlamına gelen bir sözcüktür. Gazete kâğıdı, kumaş, fotoğraf, afiş vb gibi aklımıza gelebilecek her türlü gündelik nesneyi pano, tuval gibi bir yüzey üzerine yapıştırmakla elde edilen bir yöntemdir. Birbiriyle alakasız birçok materyali bir araya getirerek çok farklı görüntüler ortaya çıkartılabilir.

Kolaj 1000 yıllık bir oluşturdur. Japonya'da, ortaçağda yapılmış bir sanattır. Yeni yıl için hazırlanmış şiirli kartlara, şiirsel parçaların grafik yazılarda bütün değerini bulması için, parşömenin tonunda kalın kâğıtlara yapıştırılmış renkli ipek kâğıtlar ya da değerli kartonlar üzerine bir fikri anlatan simgeler çizilirdi. Hattatlar fırçayla planların konturlarını çizerken, alttan yapıştırılmış kâğıdın dalgalanmalarına uyarlardı. Altın ve gümüş kâğıttan kesilmiş yıldızlar, yüzey üzerine serpiştirilirdi. Kompozisyonlar, metinlere göre değişir düz çizgiler, dikdörtgen biçimler yırtılmış kâğıtların silüetlerine karışırdı Figüratif anlatımdaki bu işler ve sanatçılar anonimdirler(Adalı, 1996:67).

Şair Apollinaire, modern bir kent insanının yaşantısını yansıtmada, yapıştırma resim tekniğinin çok uygun olacağı görüşünden yanaydı. Apollinaire, 1918'de ölünceye kadar, bu yeni sanatın ateşli bir savunucusu oldu; ama onun böyle bir heyecan duyması özel bir durumun belirtisiydi. Bütün sanatlar yeni yöntemler, 'yeni anlatım' yolları arıyorlardı. Geniş anlamda kolaj, yani birbirine hiç benzemeyen öğeleri bir araya getirerek bir yapıt ortaya koyma tekniği ve bunun sonucundaki doku kopukluğunu

yadırgamama özelliği şu ya da bu biçimde bütün sanatlarda görülür. Apollinaire duyduğu konuşmaları bölük pörçük bir biçimde, ama kendine özgü bir yöntemle şiirlerinde yan yana getiriyordu.(Lynton, 2004:65).

Kolâjın bir çok bakımdan sanatçıya büyük bir özgürlük kazandırdığı apaçık ortadadır. Çevremizde olan, günlük yaşamımızda kullandığımız bir çok malzeme kolajın bir parçası olabilir.

Sanatın göreneksel dağarcığının dışından ya da daha değersiz sayabileceğimiz bir kesimden malzeme kullanmak; gerçeklikle daha ülküleştirilmiş bir güzellik elde etmek için değil de, oyun oynamış olmak için oynamak; aynı resimde birbiriyle çelişen bilgiler vermek;yapıştırma tekniği olan kolajdan yararlanarak her türlü resimsel dili hiçe saymak;resmin yüzeyini, içinden düşsel bir boşluğa bakılan bir pencere olarak kabul eden göreneksel anlayışı tümüyle yadsımak gibi (Lynton, 2004:64).

Bir başka bir araya getirme tekniği olan asamblaj ise, farklı imgelerin bir araya getirilmesi sonucu oluşan üç boyutlu yapıtlardır. Kolâj tekniğinin sonraki aşaması olarak değerlendirilen asamblaj, heykel ve resmi bir araya getirmesi dolayısıyla meydana gelen bu yeni sanat türü sanat disiplinleri arasındaki sınırları bir anlamda yok etmiştir. Nesnelerin genellikle olduğu gibi, değişime uğramadan çalışmanın bir parçası olduğu asamblajın ilk örneği Picasso'nun "Gitar" isimli çalışmasıdır (bkz.Görsel 1). Sanatçı 1914 yılında yaptığı bu çalışmada, metal levha ve kablo gibi çeşitli gündelik malzemeleri kullanmıştır.

Görsel 1. Pablo Picasso, Gitar, 77, 5x35x20cm, Metal Levha ve Kablo, MoMA, 1912-13

Asamblaj, Amerika’da 1950’li yıllarda büyük bir önem kazanmıştır. Jasper Johns, Robert Rauschenberg, Allan Kaprow gibi pop art sanatçılarının tüketim ve pop kültürünü anlatan çeşitli nesnelere bir araya getirdiği çalışmalar, Nam June Paik’in televizyonlarla yaptığı asamblaj çalışmaları, Jean Tinguely’nin hareket eden asamblaj çalışmaları, bu tekniğin bugünün sanatına ulaşmasında önemli rol oynayan çalışmalardır. 1961 yılında Modern Sanatlar Müzesi’ndeki aralarında bir çok ünlü sanatçının bulunduğu “The Art of Assamblage” sergisi asamblajın önem kazanmasında büyük rolü olan bir etkinlik olmuştur. Günümüz sanatında da asamblaj, kışkırtıcı ve kimi zaman lirik yönüyle sanatçılar arasında oldukça tercih edilen bir tekniktir.

Read (1994:263) asamblajı, “heykel anlamında her açıdan belirsiz nitelikler taşıyan bir kategori” olarak düşünmüştür.

Dekolaj ise, mantıksal olarak kolâjdan pek farklı değildir, yine yüzeye çeşitli malzemelerin getirilmesiyle oluşturulur. Dekolajın etkisi kolaj gibi olsa da yüzeyden kağıtların, katmanlar şeklindeki parçaların, afişlerin vb. yırtılmasıyla meydana gelir. Dekolaj;François Dufréne, Jacque Mahé de la Villeglé, Raymond Hains, Mimmo Rotella gibi sanatçılar tarafından kullanılmıştır.

Görsel 2. Mimmo Rotella, Casablanca’da aşk, 65x84 cm, Serigrafi ve kolaj, 2003

Montaj ise, Fransızca kökenli bir sözcük olup parçaları “takma, kurma, birbirine geçirme” anlamlarına gelmektedir. Teknolojik ve endüstriyel gelişmelerle önemli bir olgu haline gelen, sanayide oldukça kullanılan, birbiriyle farklı ama bağlantılı parçaların birbirine eklenip çıkarılması, bir süre sonra zarar gören parçanın yerine yenisinin takılması, anlamlarına gelen tekniktir. Montaj birçok alanda kullanıldığı gibi sinema ve televizyon alanında da kullanılan bir tekniktir. Sinemada montaj; teknik açıdan gerekli olan , çeşitli programlarla, ses, görüntü, grafiklerin belirli bir kurgu çerçevesinde birleştirilip düzenlemesidir.

Bugün özellikle Batı ülkelerindeki sanatçıların büyük çoğunluğunu ve bizde de bir kısmını arkasından sürükleyen minimal enstalasyonlar, bir yandan da nesnelerin ve endüstriyel ürünlerin kendilerine ait dokusal görüntü etkilerinin kompozisyonuna dayanmaktadır. Böylece, birbirleriyle ilişkisiz nesnelerin dokusal etkilerini rastlantıya dayanarak yan yana getirmek, sürpriz görüntüler yaratan bir montaj sanatını doğurmuştur.(Turani, 1999:114)

Sanayileşmeyle birlikte her çeşit endüstriyel parça günlük hayatta, hurdacılarda rahatlıkla ulaşabileceğimiz hale gelmiştir. İlişkisiz parçaların birbirine monte edilmesiyle oluşturulan bu teknikle birlikte normalde önemsemediğimiz atık bir çok parça sanat malzemesi haline gelmiştir. Montajda malzeme, kullanılan nesnenin özellikleri önemlidir. Genellikle dadacıların tercih ettiği fotomontajda veya montajda, parçalar amaç olmaktan çıkıp kompozisyonda bir araya gelip iç içe geçerek ve nesnelere kendi özelliklerini bütüne katarak, meydana gelen görüntü yeni bir olgu ortaya çıkarmaktadır.

“nesnelerin sanat ögesi olmaları için, onlara asli fonksiyonlarını yitirtmek gerekmektedir. Kaldı ki çağımızda nesnelerin dış biçimleri, onların etki yapan öğelerinin bilimsel yönden tanınması sonunda önemlerini yitirmişlerdir. Nesnelerin bünyesinde bulunup görünmeyen yeni öğeler, enerji, dolaşım ve hızdır. Bu yeni keşfedilen özellikler, nesnelerin katı, değişmez görünümlerinin yerini almaktadırlar. Yani nesnelerin maddesel görünüş biçimleri, onların bünye yapılarını ve taşıdıkları enerjiyi yansıtmamaktadırlar. İşte maddenin enerjiye dayanan içeriğinin tasarımı, nesnenin yalnız dış biçim olarak gösterilmesini önemsiz hale getirmiştir. Nesnelerin bu görünmez iç kuvvet ve etkileri, duyu organlarımızın algılama güçleri dışında kalmaktadırlar. Demek ki sanatçı, nesnelerin yalnız görüntü biçimleri ile, onları tam olarak yansıtmamanın olanaksızlığını anlamış bulunmaktadır. Bu durum, bir bakıma, plastik sanatlarda görüntünün neden yeterli bulunmadığına da kanıt olarak gösterilebildiği gibi, sanatçının sonraları nesneyi neden olduğu gibi yapıtına soktuğunu da açıklamaktadır.(Turani, 1999:112).

Propogandacı sanatta ve Rus konstrüktivzminde karşımıza çıkan fotomontaj ise;kolajın yalnızca fotoğraflardan oluşan bir şeklidir. Fotoğrafın, resime oranla bir mesajı aktarmada daha etkili olması nedeniyle tercih edilmiş, 1920'li yıllarda kullanımı yaygınlaşan bir teknik olmuştur. Berlin dadacıları fotomontajdan oldukça yararlanmışlardır.

III. BÖLÜM

SANATIN KRONOLOJİSİ İÇİNDE KOLAJ

3.1.Modern Pratiklerde Kolaj

Sanat her zaman gerçeklikle oynamış, ve çoğu zaman doğayı aşmayı ve resimsel ve resimsel bütünlük sağlamak için onu yeniden düzenlemeyi kendine ödev bilmiştir. Courbet'nin Manet'nin ve Empresyonistlerin temsil ettikleri gerçekçilik, on dokuzuncu yüzyılın, konuda değilse bile, uygulamada doğacılığa dayanan bir sanata duyduğu yakınlık kadar kuraldışıdır.Değişik nitelikteki görsel verileri bir resimde karıştırarak kullanmak, Rönesans geleneğine kesinlikle aykırı bir tutumdur(gerçi böyle bir karışımın izlerine o gelenekte de rastlanılabilir);ama bu tutum, ortaçağ ya da örneğin Mısır sanatının göreneklerine aykırı değildir.Eskiden de bir resmin değerini ve etkisini artırmak için altın ve gümüş yaldız ya da değerli taşlarla süslemek gibi çeşitli yollardan yararlanılırdı.Gazete kağıdı gibi daha sıradan bir malzemeyi kullanmanın da daha eski örnekleri vardı:ressamın belirli bir biçimi ya da rengi denemek için tualinin üstüne bir kağıt parçası koyması gibi.Picasso ile Braque da Çözümsel kübist resimlerdeki daha büyük biçimleri, önce kağıt parçalarla denemiş olabilirler.Bu kağıt parçalarını daha sonra da sürekli olarak resim üzerinde bırakmak, bu iki ressamın betimleme konusundaki şakacı tutumlarına uygun düşen bir davranıştır (Lynton, 2004:64).

Kolaja, bir boyaresminkine eşit bir ifadesel içerik yükleyerek, onu sanat formu düzeyine yükseltenler, kübistler olmuştur;böylece, oldukça önemli sonuçlara yol açacak birçok temel ilke onaylanmış bulunmaktaydı;sanatçının, artık gerçeğe öykünmeye değil, ama özgürleştirilmiş bir dil içinde gerçeğin eşdeğerliklerini bulmaya çalıştığı andan başlayarak, kullanılan malzeme yeni bir işlev kazanıyor ve bu malzemenin seçimi sınırsız bir hale geliyordu. Öte yandan, sanat yapıtının nesnel kabulunun amaçlanması, her biri diğerinin yerini tutabilen hazır nesnelere kullanımını kolaylaştırıyordu (Batur, 2006:324).

Kolajın gelişmesinde ve günümüze kadar geldiği süreçte kübistlerin etkisi göz ardı edilemez. Sanatsal anlamda ilk kolajların üreticileri Pablo Picasso ve Georges Braque 1907-1914 yılları arasında Paris'te geliştirdikleri kübizm akımıyla birlikte sanatın gelişimine katkıda bulunacak devrim niteliğindeki bir çok yeniliği sanat tarihine kazandırmışlardır. 1911-1914 yıllarında köklü değişimlerin yaşandığı sentetik kübizm döneminde sanatçılar ışık gölgeden ve perspektiften vazgeçerek daha soyut ve düşünsel çalışmalara yönelmişlerdir. Bu düşünceyle resimlerine kağıt, ip, vb. gibi o güne dek kullanılmamış üç boyutlu hazır nesnelere sokarak geleneksel bir çok olguya karşı çıkmış,

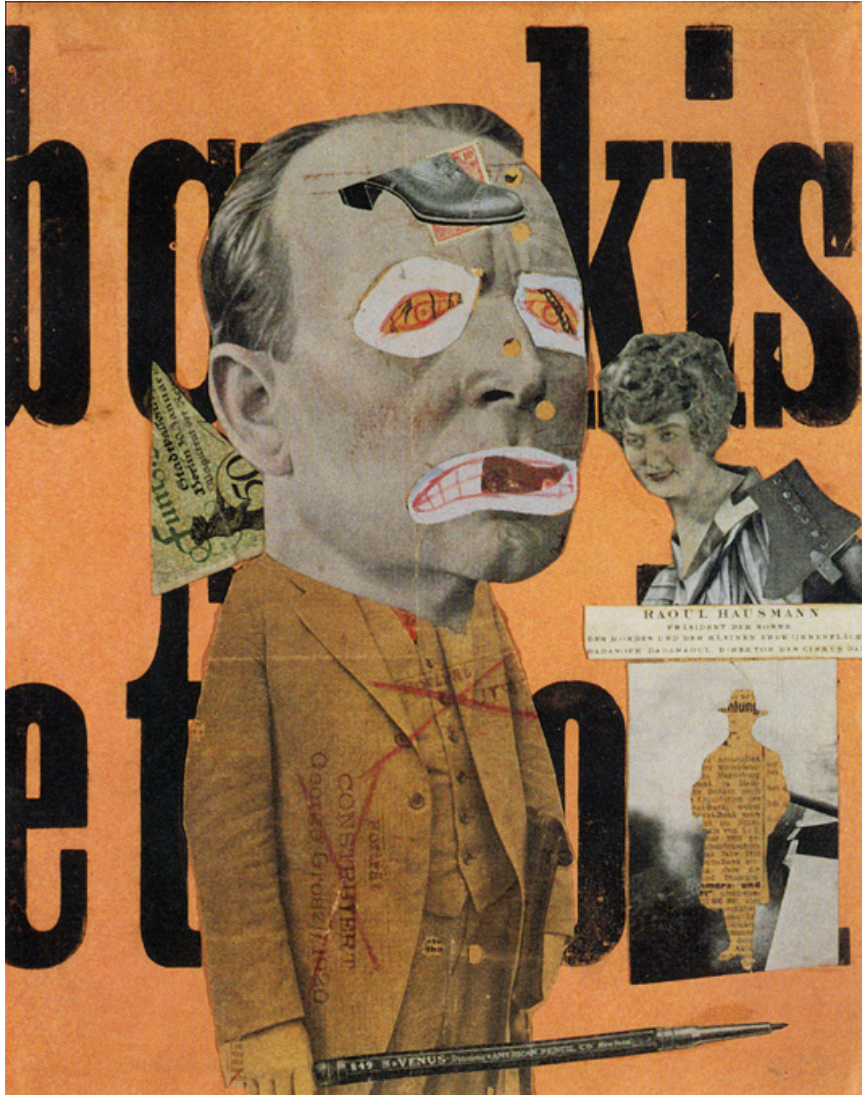
biçim, doku, renge dair yeni kurallar belirlemişlerdir. Nesnenin görüntüsünün sadece boya gibi geleneksel malzemelerle değil, gerçek nesneyle de betimlenebileceğini göstermişlerdir. Kolâjin malzeme açısından farkı ve geleneksele başkaldırışı bir çok kapıyı aralamıştı ve sanatçının artık sınırsız bir özgürlüğü vardı. Örneğin Picasso, Bambu Sandalyeli Natürmort adlı çalışmasını bu amaçla yapmış olup, yüzeyi boyama esasına dayalı anlatımı yıkarak, resmin içine ilk kez nesneyi katmışlardır. Bu sınırsız malzeme kullanımının özgürlüyle Picasso ve Braque ilerleyen zamanlarda yüzlerce benzer çalışma yapmışlardır.

Görsel 3. Pablo Picasso, Bambu Sandalyeli Natürmort, 29x37 cm, Tuval üzerine karışık teknik, Picasso Müzesi, 1912

Sanat eserine gerçeklik fragmanlarının eklenmesi, o eseri derin biçimde değiştirir. Sanatçı yalnızca bir "bütün" şekillendirmeyi reddetmekle kalmaz, resme başka bir statü verir; çünkü resmin parçaları ile gerçeklik arasında, organik sanat eserinde söz konusu olan ilişki yoktur: Artık bu parçalar gerçekliğe işaret eden birer gösterge değil, gerçekliğin kendisidir (Bürger, 2004:148).

Kübizmin yanı sıra Dadaizmin de kuraldışı ve başkaldırıya yönelik aykırı bir akım olması, kolajın bu akımda oldukça kullanılmasına neden olmuştur. Yeni bir sanat oluşturmak yerine olan bütün akımları reddetmeyi seçen dadaizm, şiirde yeni biçimler, plastik sanatlarda fotomontaj gibi teknikler oluşturmuştur. Marcel Duchamp, Francis Picabia, Kurt Schwitters, Hannah Höch, Raoul Hausmann, Georg Grosz, John Heartfield gibi sanatçılar bu anlamda örnekler vermiştir. Dadacı Alman sanatçılar eserlerinde daha politik ve eleştirel bir tavır takınırken daha politik bir tavır takınırken Paris gibi diğer Avrupa ülkelerinde edebiyat alanında gelişme göstermiştir.

Görsel 4. Raoul Hausmann , Sanat Eleştirisi, 31, 8x 25, 4cm, Fotomontaj, Tate Galeri, 1919

20.YY'da Dada hareketi çerçevesinde kolaj sanatını yükselten isimlerden bir diğeri olan Hannah Höch, dergilerden, magazinlerden ve gazetelerden kestiği parçaları mizahıyla birleştirerek kolaj ve fotomontaj çalışmaları yapmıştır.

Görsel 5. Hannah Höch, Baba, 34x27, 5cm, kolaj, Galeri Berinson, 1920

Dada akımının öncü sanatçılarından Jean Arp şöyle yazar: *“1914 Dünya Savaşı'nın kıyımından midesi bulanana bizler, Zürih'te toplanıp kendimizi sanata adadık. Uzakta silahlar ateşlenirken, bizler var gücümüzle şarkı söyledik, resim yaptık, kolajlar dizdik, şiirler yazdık. Çağımızın çılgınlığını iyileştirecek temeller üzerine kurulacak bir sanatın*

arayıncıdaydık, cennetle cehennem arasındaki dengeyi yeniden kuracak bir düzen peşindeydik.”(Antmen, 2000:25)

Bakıldığında mantıklı bir anlamı olmayan bir kelime olmasına rağmen, Dada, aykırılık, kurallara uymama, aşağılama, özgürlük, cesaret, değerlerin umursanmaması, anarşi anlamlarını taşımaktadır.

Dadanın öncüleri arasında yer alan kolaj tarihinin en önemli isimlerinden biri, aynı zamanda heykeltıraş ve şair de olan Kurt Schwitters;çöplerden bulduğu metal, tahta, kumaş parçaları, otobüs biletleri, sigara paketleri, pul ve bunlar gibi atık bir takım malzemelerden oluşturduğu ve Almandada “Kommerz” yani ticaret anlamına gelen sözcükten türetilmiş Merz diye adlandırdığı çalışmalar yapmıştır. Schwitters aynı zamanda yaptığı mekan düzenlemelerine de yine benzer bir isim olan “Merzbau” adını vermiş ve bu alanda öncülerden biri olmuştur. Sanatçının bu çalışmaları enstalasyon sanatının ilk örnekleri olarak gösterilmektedir.

“Sanatçı “merz” sözcüğünü, farklı plastik ve şiirsel faaliyetlerini nitelemek için kullanmıştır. Heterojen unsurların temel olduğu kolaj-tablolar olan Merzbilder’ler geleneksel resmin seyri içine sokulan ilk sosyolojik menzili oluştururlar” (Batur, 2006:325).

Schwitters’in kolajları, 1919’dan öldüğü tarih olan 1948’e dek yayılır; kübizm sonrası gelenek, malzeme, boyaresim, yapıştırılmış kağıtlar ve her çeşitten basılı kağıt karışımında bu kolajlara duyarlıdır ama ardından dadaizm, bu yapıtların temel özelliklerini değiştirir. Kullanılan metinlerin içeriğine pek ilgi göstermeyen kübistlerin tersine, Schwitters, sözcüklerin anlamlı tümceler kolajı, romantik aşk şiirlerinin parodisi “Anna Blume”adlı şiiri, onu tüm avant garde çevrelerde hemen ünlü kılar. (Batur, 2006:325-326)

Görsel 6.Kurt Schwitters, Gümrük Tarafından Açıldı, 33, 1x25, 3cm, kağıt üzerine karışık teknik, Tate Galeri, 1937-38

1945'in savaş sonrasında, işlem ya da yeğlenirse minör bir tarz olarak kolaj, informel sanatın altın çağında olağanüstü bir yaygınlık kazanacaktır. Dubuffet, kolajı Schwitters'ten adeta kurtararak yeniden revaçta olmasına katkıda bulundu. Ancak, asıl önemli çaba, 50'li yıllarda çeşitli soyut yaklaşımdaki topluluklarda boy gösteren eleştirmen Herta Wescher tarafından üstlenilmiştir. O dönemde kolaj (üst üste konan hamur ve kağıtlarla sağlanan etkiler), lirik soyutlamacıların resmindeki seyrin ikincil önemdeki bir değişkesi olarak ortaya çıkmıştır (Batur, 2006:327).

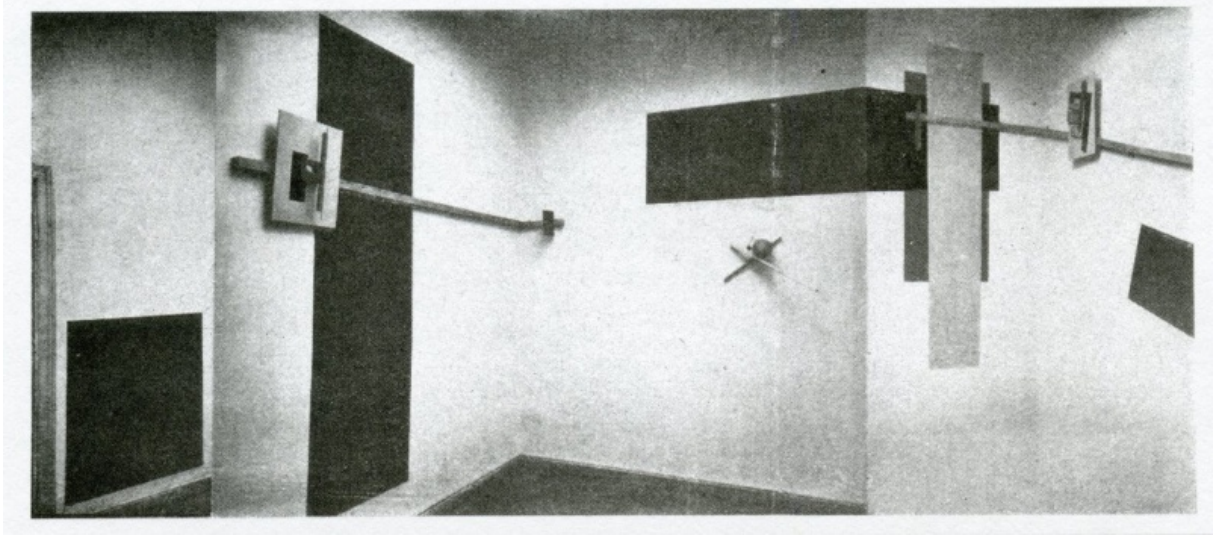
Yine bir Dada sanatçısı olan Otto Dix ise 1920 yılında dada kolaj tekniğiyle yaptığı "Skat Oynayanlar" adlı çalışmasında basında çıkan ve savaşta zarar görmüş kişileri oldukça sarsıcı bir biçimde göz önüne sermiştir. (bkz.Görsel 7)

Görsel 7.Otto Dix, Skat Oynayanlar, 87x110cm, Tuval üzerine yağlıboya ve kolaj, Berlin, 1920

"Dadacılara göre sanat yapıtının her şeyden önce tek bir istemi, kamunun öfkesini uyandırma istemini karşılaması gerekiyordu. Daha önce insanı çağıran bir görünüm ya da ikna edici bir ton niteliğinde olan sanat yapıtı, Dadacılarda bir mermiye dönüşmüştür." (Benjamin, 2011:74)

Sanatçının bir mühendis ya da mimar gibi ürettiği ve üretilenlerin sanat eseri değerinden çok işlevselliğine önem veren konstrüktivistler ise bu bağlamda bilinen yöntemleri dışlayarak ve endüstriyel malzemelerden yararlanarak çalışmalar ortaya çıkarmışlardır. Konstrüktivist sanatçılardan El Lissitzki "Proun 19D" isimli çalışmasında kare, aydınlatmalı insanların girip çıkabildiği bir hücre tasarlamıştır. Eserin içini çeşitli malzemeler ve çizimlerle dolduran Lissitzki bu çalışması sayesinde "...daha sonra çağdaş sanatta bol bol denenecek olan yerleştirmelerin bir nevi öncüsü..." (Yılmaz, 2006:93) olmuştur.

Görsel 8. El Lissitzki, Proun Odası, 320x364x364cm, Boyalı Ahşap, Berlin, 1923

Düşünce olarak dadanın etkisi altında kalan Sürrealistler de aykırı olmayı ve sınırların dışına çıkmayı benimsemiştir. Bu fikirlerine uygun bir yöntem olduğu için de kolajı çalışmalarında kullanmışlardır. Freud'dan ve Marksizmden etkilenen bu sanatçılar *"...tamamen uyanık bir aklın, hiçbir zaman sanat üretemeyeceğini öne sürdüler. Onlara göre, akıl bize bilimi verebilirdi, ama sanatı verecek olan, yalnızca akıl dışı bir şey olabilirdi."*(Gombrich, 1997:592)

Sürrealistlerde ve Dadacılar da oldukça geniş bir malzeme çeşitliliğine erişen kolaj ve asamblajların yanı sıra Ernst bir yüzeyin üzerine kağıt koyup ovalayarak yüzeydeki dokuyu kağıda aktarmak anlamına gelen "frotaj", Oscar Dominquez ise boyayı kalın bir fırçayla ince bir kağıdın üzerine sıçratıp, kurumadan ikinci bir kağıda yavaşça sürterek dağılmasını sağladığı "dekalkomani" gibi rastlantısal yöntemler denemişlerdir.

"...Ernst, kolajlarını tanınabilir imge fragmanlarından oluşturdu; ansiklopedik bilgiler, ticari kataloglar, bilimsel anatomi incelemeleri ve fotoğrafları yan yana kullanırken rahatsız edici zıt gerçeklikler üretmeyi amaçlıyordu." (Hopkins, 2006:109)

Görsel 9. Max Ernst, Jean Hachet and Charles the Bold, 34x20 cm, Kolaj, Cleveland Müzesi, 1929

Ernst'in üç boyutlu malzemeler ve boyayla hazırladığı assemblajları, "100 başlı kadın", Bir Mutluluk Haftası", Yedi Kapital Element" gibi kolaj şeklindeki romanları ve kolaj ve frotaj tekniklerini birlikte ağırlıklı olarak kullandığı "Loplop" serisi sanatçının en bilinen ve önemli çalışmaları arasında yer almaktadır.

Sürrealizm dediğimiz zaman aklımıza gelen en önemli isimlerden biri olan Salvador Dali, çalışmalarını geleneksel sanatçıları aratmayan oldukça titiz bir ustalıkla yapmıştır. Sanatçının eserleri ne denli bilinçdışı olsa da gelenekselden kopamayan bir duruş sergilemekten de kaçınmamıştır. Fotoğrafla da ilgilenen sanatçı başkalarının çektiği fotoğrafları bir araya getirerek "Coşkunun Fenomeni" isimli bir kolaj çalışması yapmıştır.(bkz.Görsel 10)

Görsel 10. Salvador Dali, Coşkunun Fenomeni, 1933

Yüzyılın başlarında Fransa'da başlayan kolaj, ikinci dünya savaşı sonrasında bir takım sanatçıların Amerika'ya gitmesiyle serüvenine orada devam etmiştir. 1950li yılların sonlarında ortaya çıkıp özellikle Amerika'da ve İngiltere'de varlığını sürdüren Pop Art, Kübizmin başlattığı ve Dada'nın zirveye çıkardığı kolajı anlatımlarında büyük ölçüde kullanmıştır. İngiliz sanatçı Richard Hamilton'un Londra'da açılan "İşte Yarın" adlı serginin afişi için tasarladığı "Bugünün Evlerini Bu Kadar Farklı, Bu Kadar Cazip Kılan Nedir?" adlı kolaj çalışması Pop Art'ın ilk örneği olarak gösterilebilir. (bkz:Görsel 11) Sanatçının çalışması, o dönem insanın düşlerini gözler önüne sermektedir. Tüketim toplumunun önem verdiği, kullandığı konserve, kutular, afişler, dergiler gibi gündelik hayatın sıradan nesnelere yücelterek sanat eseri olarak karşımıza çıkarmış ve popüler kültürü gözler önüne sermiştir. Aynı zamanda çıplak kadınlar ve adaleli erkeklerle birlikte cinsellik olgusuna da vurgu yapmıştır. Birbiriyle alakasız birçok tüketim ürününü salona titizlikle yerleştiren sanatçı, duvardaki klasik tablonun yanına astığı "Yaung Romance" kapağıyla da bir nevi pop değerlerin klasiği gölgede bıraktığına dair alaycı bir yaklaşım

sergilemiştir. Yani bu çalışmada sanatçı, modern tekniğin kolaylığını kullanmış, konu bakımından da içinde bulunduğu dönemin sosyo-kültürel durumunu seçmiştir.

Görsel 11. Richard Hamilton, "Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı ve Çekici Yapan Nedir?", 26x24, 8cm, kağıt üzerine kolaj, Almanya, 1956

Germaner Hamilton'ın, "Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı ve Çekici Yapan Nedir?" isimli kolaj çalışması için; "*Fetiş-nesnelerin yapıtta böylesi yığılması bir eleştiriden çok, çağdaş insanın gerçeğini ve doğal olarak aynı zamanda sanatçının gerçeğini oluşturan imgelerin betimlemesidir*" (Germaner, 1997:11) demiştir.

Amerikalı bir başka sanatçı Robert Rauschenberg, "Combine Paintings" adını verdiği boya ve coca cola şişeleri gibi hazır üç boyutlu nesnelere bir araya getirilerek ortaya çıkardığı kolaj ve asamblaj çalışmalarıyla Pop Art kolajına dair önemli örnekler vermiştir.

Sanatçının bir performansında De Kooning'in resmini silmesi ve yeniden yaratması, duchampla özdeşleşebilir bir hareket olup, dadaizmden etkilendiğinin göstergesidir.

Dada sanatçısı Schwitters'in bir sergisini gören Robert Rauschenberg, sanat tarihinde kendi yaptıklarına bir örnek bulmakla cesaret kazanmıştır. Rauschenberg, yağlı boya ve tuval kullanan bir ressamdır; ama yalnızca resim yapmakla yetinmez tuvalerin üzerine gerçek nesnelere, kendi resimlerini, kâğıtlar, baskı resimler ve fotoğraflar da yapıştırır (Giderer, 2003:129).

“Kolaj ve birleştirme sanatı örnekleriyle ünlü olan Rauschenberg’in kombinasyonlarına almış olduğu somut nesnelere, Action Painting'in öznelciligine karşı soyut sanatın yitirmiş olduğu nesneliliğin anlamını yeniden ele geçirdiği öne sürülebilir”(Karahana, 2003:33).

Sanatçının “Combine Painting”lerinin içine mizahi ve alışılmamış nesnelere, çöpü, Coca Cola şişelerini, doldurulmuş kuşları ve diğer bir çok maddeye ait parçaları sokması, bizi, hiç kuşkusuz, sosyolojik amacın nesneliliğini koruması için Dadaist aksesuar dükkanına geri götürmektedir; ancak, Rauschenberg'in rahatlığı ve yapıtının bütünü üstündeki ustalığı, ayrı -ayrı alınan her unsur üstünde değil-kurgularına dikkat çekici bir tutarlılık verir. Nesne, kendi doğasını, hazırlanan, düzenlenen, ussal olarak kurulan ve sürekli denetim altında tutulan bir bütün uğruna yitirir. Rauschenberg, Warhol'un görsel ready-made'lerinde daha önce kullandığı fotoğraflamayı kullanarak, geleneksel ikiboyutluluğa döndüğünde de sonuç aynıdır (Batur, 2006:327).

Sanatçının “Leo Castelli” isimli mekanda sergilenen ve şemsiyeler, sandalyeler, tekerlekler, içi doldurulmuş hayvanlar, ve bunun gibi bir çok gündelik nesneyi kullandığı, popüler kültürün her çeşit ürününü gözler önüne serdiği çalışmalarında sanat nesnesi ve gündelik yaşamın arasındaki ayrımı sorgulayıcı bir tavırla yaklaşmıştır.

Görsel 12. Robert Rauschenberg, Dylaby, 278, 1 x 221 x 38, 1 cm, karışık teknik, Gagosian Galeri, 1962

Rauschenberg'e göre, insan eline geçen her şeyle resim yapabiliyordu; sanatçı bu bakımdan, yerleşik değerlere açıkça uygun düşmeyen malzemelerden sanat yapmaya aynı ölçüde ilgi duyan Dubuffet'yle benzer bir yaklaşım içindeydi. Ancak Rauschenberg, tamamen farklı nesnelere bir araya getirerek bu düşünceyi daha da ileri götürdü ve sanat eserini, bir düşüncenin doğrudan ifadesi olmak yerine, izleyicinin imgeleminin içine yerleşebileceği, ihtimallerle dolu bir tür labirent haline getirdi (Smith, 2004:232).

Dadacılar gibi sanat ve hayatın bir arada olması gerektiği düşüncesini savunan Jasper Johns da tıpkı Rauschenberg gibi günlük hayatın içinden nesnelere sınırsız bir özgürlükle çalışmalarında kullanan sanatçılardan biri olmuştur. Sanatçı çalışmalarında genellikle bayrak, rakam, harita gibi imgelere değinmiştir. Sanatçının yine kolaj tekniğiyle yapmış olduğu "Bayrak" (bkz.Görsel 13) isimli çalışmasında kontrplağa monte edilen tuval üzerine gazete şeritleri yapıştırılmıştır. Sonrasında yüzeyde balmumu ve boya pigmentleri karıştırılarak Amerikan Bayrağı şeklinde boyanmıştır.

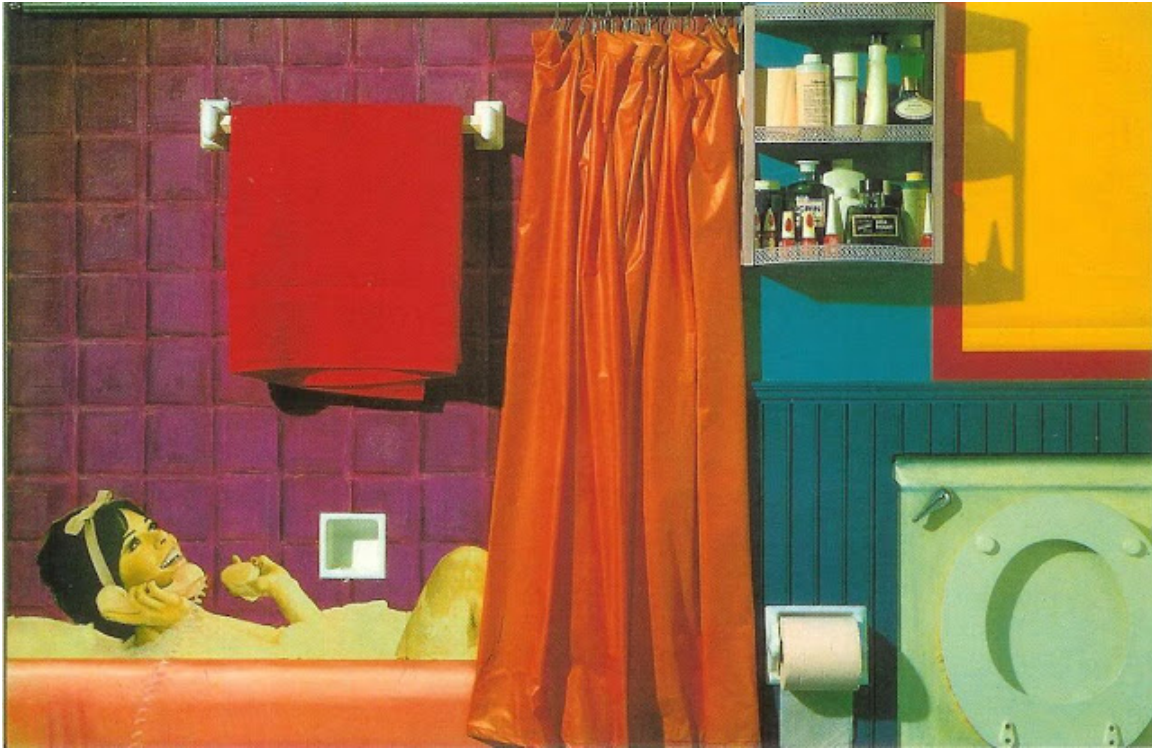

Görsel 13. Jasper Jones, Bayrak, 107, 3 x 153, 8 cm, MoMA, 1954

Johns ve Rauschenberg'in gündelik malzemeleri sanat nesnesi gibi kullanmaları sonucu Neo-Dada olarak adlandırılmalarından bazı dadacılar rahatsız olmuş ve şöyle demiştir;

"Bugün Yeni Gerçekçilik, Pop Sanat, Asemblaj gibi terimlerle anılan Neo-Dada'nın kökeni Dada'dır düpedüz; bugünün sanatçılarına da kolay bir çıkış yolu oluşturmaktadır. Ben hazır-nesneyi keşfettiğimde estetik olgusunu yerle bir etmeyi amaçlamıştım. Neo-Dadacılar ise benim hazır-nesnelerimde estetik güzellik buluyorlar! Şişeliği ve pisuarı meydan okumak için suratlarına fırlatmıştım, ama onlar bunları estetik açıdan övüyorlar."(Antmen, 2012:161)

Başka bir Amerikan Pop Art sanatçısı olan Wesselman ise, popüler kültürün dergilerdeki ve bir takım kartpostallardaki kadın ve çıplaklık gibi erotik öğelerini çalışmalarına taşımıştır. İlk çalışmalarında soyut ekspresyonist tavır gözlenen sanatçı sonrasında kolaja yönelerek çalışmalarında gerçek malzemeler kullanmayı tercih etmiştir. Bu anlamda yapmış olduğu "Banyo-2" isimli çalışmasında sanatçı duş perdesi, tuvalet kâğıdı gibi üç boyutlu malzemelerle banyo mekânı yaratmıştır. (bkz.Görsel 14)

Görsel 14. Tom Wesselmann, Banyo-2, 122 x 185.5 x 15 cm , karışık teknik, 1963

Soyut Sanatın öncü isimlerinden Kazimir Malevich, sentetik kübizmin etkisinde kaldığı dönemlerde kolaj çalışmaları yapmıştır. Malevich soyutun izinden gidip, geometrik biçimlere dayalı çalışmalar yapmıştır. Sanatçı aynı zamanda sanatı objeye bağlılığın zorunluluğundan kurtardığı, geometrik soyutlama esasına dayalı “Süprematizm” akımının da yaratıcısı olmuştur. Eserlerinde gerçek nesnelere kullanılmaktan çekinmeyen sanatçı “İlk Bölünmenin Askerleri” (bkz.Görsel 15) isimli çalışmasına bir termometre yapıştırılmıştır.

Görsele 15. Kasimir Malevich, , İlk Bölünmenin Askerleri, 53, 7 x 44, 8 cm, Tuval üzerine yağlıboya ve kolaj, MoMA, 1914

Taşist Alberto Burri ise kırmızı ve siyah gibi koyu renkler kullandığı tuvallerinin üzerine yanmış, yırtılmış çuvallar ekleyerek doktor olarak çalıştığı savaşın sarsıcı etkilerini resimlerinde gözler önüne sermiştir.(bkz.Görsele 16.)

Görsele 16. Alberto Burri, Çuval ve Kırmızı, 86.4 x 100.3 cm, karışık teknik, Tate Galeri, 1954

Türk sanatına kolajın girişi, 1950’li yıllarda soyut eğilimlerin çalışmalarda yerini almaya başlaması ve Zeki Faik İzer, Lütfü Günay ve Sabri Berkel gibi sanatçıların çalışmalarında bu tekniği kullanmaya başlamasıyla olmuştur. Sonrasında Cemal Bingöl, Cemil Eren, Nurullah Berk, Özdemir Altan, Adnan Çoker, Altan Gürman, Burhan Doğançay, Erol Akyavaş, Tomur Atagök, Ergin İnan, Ömer Uluç gibi sanatçılar kolaja çalışmalarında yer vermiş ve bu anlamda önemli çalışmalara imza atmışlardır. Dünyadaki tüketim kültürü ve Pop Sanatın etkileri Türkiye’de de görülmeye başlanmış ve sanatçılar gelenekselden sıyrılıp kolajı getirdiği yenilikler, sunduğu sınırsız özgürlük için anlatımlarında kullanmaya başlamışlar ve o günden bu yana Türk sanatında vazgeçilmez bir teknik olmasını sağlamışlardır.

Bu sanatçılardan kolaj çalışmalarına 1957 yılında başlayan Lütfü Günay’ın çalışmaları ağırlıklı olarak kum, kül, gazete, afiş, naylon, teneke gibi maddeler kullanılan soyut kompozisyonlardır. 1969 yılında “Resim ve Kolaj” başlığı altında bir sergi de açıp bu anlamda önemli bir kapı aralayan sanatçı, doğa olgusuna oldukça önem vermiş hatta çalışmaları için “Doğa ile Bütünleşme” tabirini kullanmıştır. Günay, çalışmaları hakkında şunları söylemiştir;

Bunlar, doğada kolayca bulabildiğim malzemelerdi ve bana hem çok özgür soyut kompozisyonlar hazırlama olanağı sağlıyor, hem de soyut bir resim tadı yakalamama yardımcı oluyordu. Çünkü kolaj, resmin tuvaldeki dümdüz yüzeyinin tersine, esere üçüncü bir boyut getirdiğinden, dokunma duyumu da okşuyordu. Sanırım bu nedenle, benim soyut resim anlayışıma kolaj tekniği çok uygun düştü (Özsezgin, 2001:5).

Görsel 17. Lütfü Günay, Tuvalin Arka Yüzü, 100x81 cm, tuval üzerine karışık teknik, 1984

Çalışmalarında Matisse etkilerinin hissedildiği, Hikmet Onat, İbrahim Çallı gibi hocaların atölyelerinden ders alan D grubu sanatçılarından Zeki Faik İzer ise, yaşamı boyunca farklı teknikler denemekten çekinmemiş, sürekli yeniyi arayan ve kendini tekrarlamaktan korkan bir sanatçı olmuştur. Bu sözleri Matisse'in kolajlarına yer verdiği kitabı *Jazz*'da şu şekilde açıklamıştır; “*Bir sanatçı asla bir mahkum olmamalıdır. Mahkum? Bir sanatçı asla kendi kendisinin, tarzının, tekrar etmenin, başarısının..vs mahkumu olmamalıdır*”(Atagök, 2007). Ölümünden yaklaşık yirmi yıl kadar sonra 2009 yılındaki “kolajlar ve guvaşlar” isimli sergide kolaj çalışmalarının bazıları sergilenmiştir.

Kolaj, form arayışında sınırsız seçenek ve aynı zamanda kesinlik verdiği için, sanatçının renklerin espasıyla derinliği sağlayarak ulaşılacak formları da denemesi gerekiyordu. Renk üzerindeki derin bilgisine dayanarak bir yüzey çalışması olan kolajda espas koyabilmiş;ileri-geri etkisi, derinlik elde etmişti. Matisse'in kolajları, İzer'in kolajları üzerinde kaynak olarak etkili olmuşsa da, bunlar İzer'in çalışmalarıyla karşılaştırıldığında daha gerçekçi ve belli bir düzeni izler görünümündedir. Keskin formların, saf form olarak düşünüldüğünde keskin sınırlar içerisinde tüpten sıkılmış gibi renklerle bir araya gelişlerinde oluşacak kompozisyonların getireceği espriyi kolajda

bulan sanatçı, bu konunun da üzerine giderek çok sayıda kolaj yaptı. Bu yöntemle kendi estetiğine uygun, dinamik yapıtlar veren İzer, kolaj üzerine düşüncelerini şöyle özetliyordu: “Sürersin zamkı, çoğu ”yapışmam” demez; fakat düşüncesiz ve tecrübesiz şekilde kesilecek formlar, yanlış renk ve valörler “gitmiyorum” diye bağırır, haykırırlar...” Kolajlarında rengin perspektifini bulan Zeki Faik İzer, bunlarda da genellikle doğadan tümüyle kopmayan soyutlamalara gitmiştir.(İrepoğlu, 2005:131)

Görsel 18. Zeki Faik İzer, Kompozisyon, 42x35cm, kağıt üzerine kolaj, 1975

Her şey resim için. Televizyon programları bile... İlginç bir çehre TV ekranından İzer'in defterine iz düşürüyordu. Bir müzik parçası kocaman bir kolaj oluyordu. Ya da bir ağaç budağı bir resmin temel ögesi, ana konusu... kah Uccello'dan yola çıkıp bir ritmik tablo, kah Matisse'den hareketle bir kolaj yapıyordu... Bazen yıldız kullanıyor boya yerine, bazen iplik... Ama her şey sanat adına, her şey resim uğruna...(Erinç, 1990:32).

Gündelik objelerin sanat nesnesine dönüştüğü, estetik biçimden çok kavramsal olana yönelmeye başlanılan 1970’li yıllardaki çağdaş sanat ortamında kolaj kendine oldukça kolay yer edinmişti. Bu anlamda çalışmalarıyla Türkiye’de çağdaş sanata önemli katkılarda bulunan Ayşe Erkmen, Füsün Onur, Serhat Kiraz, Canan Beykal, Burhan Doğançay, Bedri Baykam, Gülsün Karamustafa, İrfan Önürmen, Sarkis gibi sayabileceğimiz daha bir çok sanatçı gelenekselin dışına çıkarak Türkiye’de postmodern anlayışın oturmasında öncü görevi üstlenmişlerdir.

Bu sanatçılar arasından 1929 yılında doğmuş olan Burhan Doğançay, yaşamı boyunca bir çok ülke gezmiş, gittiği ülkelerdeki sanat anlayışlarını ve görüşleri inceleme imkânı bulmuştur. Afişler, gazete parçaları, dergileri yırtarak oluşturduğu ve kent imgelerini anlattığı kompozisyonlar yapmıştır. Sanatçı kent duvarlarına özel bir ilgi duyarak duvarların zaman içinde geçirdiği değişimi, kimi zaman ise rastlantısal oluşan etkileri incelemiş, bir toplumun sosyal, politik, kültürel değişimlerinin kent duvarlarındaki yansımalarını gözler önüne seren çalışmalar yapmıştır. Duvarlar, sökülen ve yırtılan afişler, yerine eklenen yeni ilanlar ve grafitilerle zaten kendi başına bir kolajdır. Onun duvarları, insana dair her türlü duyguyu görebileceğimiz birer aynadır. Sanatçı, kâğıdın oluşturduğu kıvrımların estetiğinin büyüünde kalmıştır. Eserlerinde kâğıt parçalarının yanı sıra üç boyutlu malzemeyi de kullanan sanatçı hem nesneyi hem de nesnenin tasvirini aynı çalışma içerisinde bizlere sunmuştur. Sanatçının çalışmaları, gündelik yaşamda karşımıza çıkan bu imgelerin yüceltilmesi ve sanatsal bir mana kazandırması açısından önemlidir. Bu bağlamda sanatçının çalışmalarını Pop Artla ilişkili olarak değerlendirebiliriz.1987 yılında yaptığı ve 1.İstanbul Bienalinde de sergilenen “Mavi Senfoni” isimli çalışması 2009 yılındaki satışıyla 2005-2010 yılları arasında satılan en pahalı Türk tablosu unvanını kazanmıştır. Bu çalışma için Kamran İnce tarafından bir de beste yapılmıştır.

Doğançay, kente özel bir ilgi besler.Doğançay’ın resimlerinin çıkış noktası duvarların üstündeki yazılardır. “Doğançay’a göre günlük yaşamın bir parçasını oluşturan bu yazılar, resimler, sloganlar çocuk çizimleri ve aşk öyküleri bir ülkenin, bir kentin hatta bir köyün ekonomik, tarihsel ve kültürel niteliğini ortaya koyar”(Eczacıbaşı, 1997:466).

Görsel 19. Burhan Doğançay, İki Kırmızı Kıvrım, 101x73 cm, tuval üzerine karışık teknik, Doğançay Müzesi, 1986

Kısa yaşamında bir çok farklı teknik deneyerek ve resim karşıtı tavrıyla Türkiye’de kavramsal sanatın ilerlemesi adına büyük katkılarda bulunan Altan Gürman, kolaj, asamblaj ve dekopaj türlerinde eserler üretmiştir. Buruşturulmuş kâğıtlardan bulutlar, kesip oyarak hazırladığı kalıplarla dekopajlar yapmış, antiestetik sanat tavrıyla kendi dönemi için bir öncü olmuştur. Arka planını boyayla oluşturduğu "Montaj 4" adlı çalışmasında (bkz. Görsel 20) beyaz, kırmızı şeritleri bir tahtanın üzerine çakmış, ve gerçek dikenli teller kullanmıştır. Sanatçı, Savaş ve askerlik imgelerini vurguladığı çalışmalarında farklı malzemeleri üst üste getirerek bir boşluk oluşturmuş ve derinlik hissi yaratmıştır. Gürman her ne kadar sanatın kavramsal yönüne önem veren bir sanatçı olsa da, çalışmalarında ustaca kurguladığı biçimselliklerle sanatın bu yönünde de ne kadar usta olduğunu kanıtlamıştır.

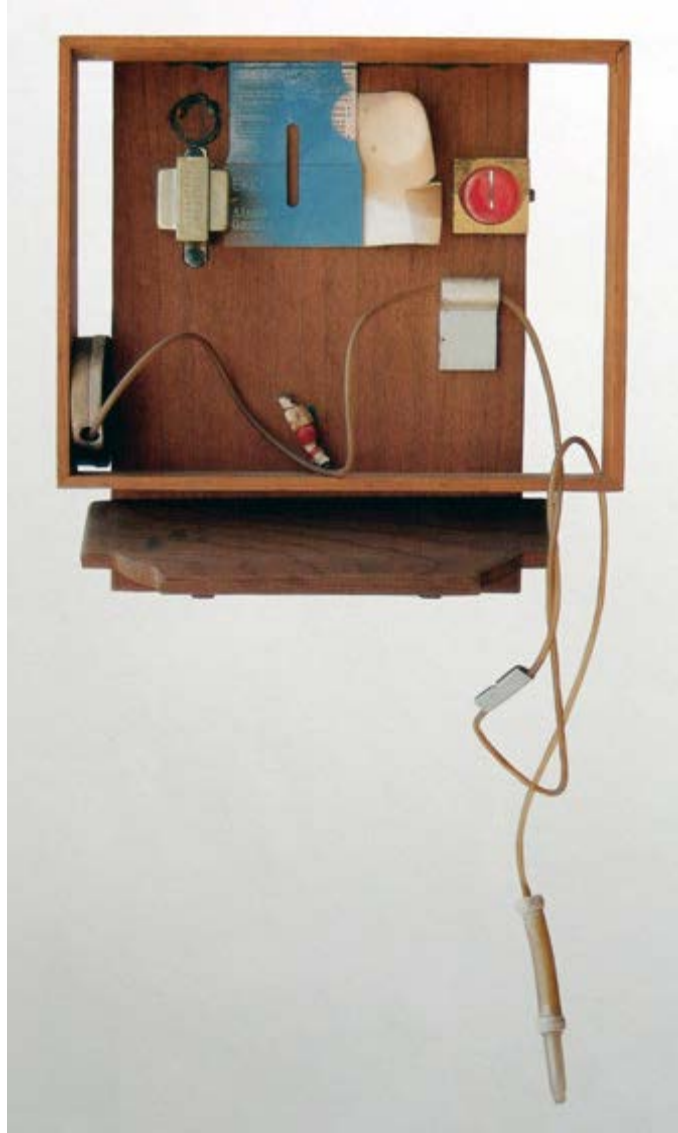

Görsel 20. Altan Gürman, Montaj 4, 123x149x9cm, Tahta üzerine selülozik boya ve dikenli tel, İstanbul, 1967

Ahmet Oktay, sanatçının buruşturulmuş kâğıtlarla yaptığı çalışmaları için, “Sanatçının 1964 tarihli ve Paris ‘te yapılan iki kolajı (bunlar dostlara gönderilmek üzere hazırlanmış posta kartlarını anımsatmaktadır.) *henüz pentürden kopulmadığını, biçemin resimsel ve duygusal olandan yarar umduğunu gösteriyor.*” demiştir (Oktay, 2002:146-147).

Bulduğu üç boyutlu nesnelere Schwitters gibi rastlantısal şekilde bir araya getiren bir diğer sanatçı olan Özdemir Altan, kolaj denemelerini rastlantısallık üzerine kurmuştur. Başlarda kolajı sadece eskizlerinde kullanan sanatçı, “Kolaj ve Üç Boyutlular” serisiyle birlikte kolajı eserin kendisi haline getirmiştir. Malzeme konusunda sınır tanımayarak, öğrencilerinin çöpe attığı işler, topladığı günlük, birbiriyle alakasız nesnelere bile boyayla

buluşturarak renk, gölge, ışık, espas uygulamalarına tepkisini ortaya koymuştur. Onun için artık her şey sanat olabilirdi. Non Figüratif diyebileceğimiz çalışmalarında büyük tuvalerin üzerindeki malzemelerin dışında tuvalin kendisini de çalışmanın parçası olarak görmüştür. Kolaj denemelerine 1965-66 yıllarında başlamış ve “Erken Uyarı Sistemi” isimli çalışmasında üç boyutlu atık malzemeler kullanmıştır.(bkz.Görsel 21)

Görsel 21. Özdemir Altan, Erken Uyarı Sistemi, 60x29x95cm, karışık teknik, 1982

Sanatçı “Çok Kişiyile Yapılan Panolar” isimli çalışmasında başkalarının resimlerinden kesip yapıştırdıklarıyla yeni bir kompozisyon kurgulamış ve kendi söylemiyle bu yöntemle birlikte kolajı ve asamblajı dahi aşmıştır. Hatta sanatçının 1992

yılında yaptığı Pano çalışmasında sadece sanatçıların değil, çocukların, resimle alakası olmayan kişilerin yaptıklarına yer vererek rastlantısallık amacına tam olarak ulaşmıştır. Bu çalışmaları Almanya’da “Karşılaşmalar” isimli bir projeye de sürdüren sanatçı her şeyin sanat olabileceği düşüncesini tekrar vurgulamış ve bu tavrıyla Modernizmi bir anlamda yok saymıştır.

Yurt dışında oyunculuk, ekonomi, resim ve sinema eğitimleri alan Bedri Baykam 1987 senesinde Türkiye’ye döndükten sonra aktif olarak sanat ve siyasetin içinde bulunmuş, çalışmalarında da yine kadın ve siyaset konularına ağırlık vermiştir. Sanatçı kolaj, asamblaj, video, yerleştirme, happening gibi bir çok farklı disiplinde eserler üretmiştir.

Görsel 22. Bedri Baykam, Bir Haremim Olsun İsterdim, 194x140 cm, kontrplak üzerine foto-kolaj, İstanbul Modern Müzesi Koleksiyonu, 1987

Bedri Baykam'ın 1980'lerde başlayıp 1987'ye kadar sürecektir olan bir tür "California Yılları" olarak da niteleyebileceğim yıllar içinde, estetik dönüşümünü ve sürecini "Yeni Dışavurumculuk" akımının dünyada ilk ortaya çıkış yıllarında gerçekleştirdiğini, bu yıllar içinde çoğunlukla tuval, ama kâğıdı da devreye sokarak soyutlar, otoportreler, çıplak kadınlar vb. yaptığını gözlemliyoruz. Bu yıllar aynı zamanda diğer dönemlerinde de olduğu gibi soyut dışavurumculuğun dinamizm dönemidir onun için. Cinsellik, yaşam, ölüm, metafizik olguları; akıtma, sıçratma teknikleri, doğaçlama yapılar olarak ve Batı sanatıyla girdiği bir mücadele bilinciyle oluşmaya, dönüşmeye, ortaya çıkmaya başlar. Büyük boyutlu tuval çalışmalarının boyutları iki metreyi geçmekte, kâğıt üzerine çalışmalar bir metreyi bulmaktadır. Bedri Baykam sadece tuval ve kâğıtla da sınırlı kalmaz. Adeta yaşama dair olan bütün malzemeleri ve o malzemeler içinde kontrplak, ayna ve diğer malzemeleri de özgür bir seçim ve estetik seçmeciilik doğrultusunda kompozisyonun ana ve araç malzemelerine çok kolay dönüştürür. Çünkü onun için yaşama katılan, insan için bir değer olan her şey; sanatsal bir üretimin, yaratımın da parçası olabilecek estetik gerçekliğe sahiptir. Bunun için özgür seçimini hem teknik, hem de malzeme noktasında, gelişmeci bir yapı boyutunda sonuna kadar kullanacaktır Bedri Baykam.(Gezgin, 2008:35-36)

Görsel 23. Bedri Baykam, 180x240 cm, Nihai Ögle Yemeği , 4-D kolaj, Huma Kabakçı Koleksiyonu, 2008

Neden "4-D" ? Çünkü 3 boyuta ek olarak zaman faktörü de ekleniyor. Bu eserlerde Picasso, Monica Belluci ve Baykam'ın modellerinin yanında oturuyor olabilir. 9-10 katmanın birbiri üstüne oturtulduğu bu işler sanatçının favori temaları olan erotizm, İstanbul, sanat tarihi ve pop kültüre göndermeler içeriyor. Yıllardır bilinen ve ortada olan bu malzemeyle, "keşfedilmemiş" yepyeni bir teknoloji ile ürettiği eserler sanatçının kariyerinin bir özeti olma niteliğini de taşıyor. Sonuç, 20.Yüzyıl sanatını kapsayan ve 21. Yüzyıla değinen bir sentez oluyor. Uzun zamandır var olan bir materyal böylece çağdaş sanatta yeni bir sayfaya dönüşmüş oluyor.

(http://www.bedribaykam.com/bb/donemler_4d.html)

IV.BÖLÜM

GÜNÜMÜZ SANATINDA KURGUSAL KOLAJ

4.1.Kolaj Pratiğinde Kurgu

“Kolaj, görüntünün yeniden yapılanışının organik unsuru olarak ortaya çıkmaktadır; bu anlamda, görmenin daha sentetik bir aşamasına karşılık gelir. Uzamın yeni deformasyonlarının yaratıcısı kolaj, assemblage’a çevre düzenlemesine, heykel-mimarlık sentezi kavramlarına ve eylem gösterisine (happening) götüren evrim zincirinin anahtar unsurudur”(Batur, 2006:327).

Kurgusal Kolaj, farklı kaynaklardan elde edilen, birbirleriyle alakası olmayan parçaların bir senaryo dâhilinde ortak bir anlatımda buluşması ve bu doğrultuda somut bir anlatımda bir araya getirilmesidir. Kolajda kurgunun amacı imajları bir senaryo dâhilinde bir araya getirip görüntü ve verilen mesajın iç içe geçtiği bir tasarım mantığı yaratmaktır.

20.YY’ın sonlarına doğru, modernizmin sarsılarak postmodernizmin yükseldiği, teknolojinin, sosyal, politik ve ekonomik değişimlerin olduğu dönemde, görsel sanatlarda kullanılan kolaj ve montaj tekniklerine yeni bir üslup getirilmiş ve ortaya daha etkileyici tasarımlar çıkmıştır. Fotoğrafları öncesinde stüdyoda ya da dış ortamlarda çekildikten sonra kurgusuna göre montaj yapılan bu tasarımlar, genellikle bilgisayar gibi teknolojik ortamda yapılmıştır. Bu bağlamda fotografik bir görüntüyü iki boyutlu düzlemle bir araya getirerek sürrealist bir etki oluşturan ünlü grafik sanatçısı April Greiman kolaj unsurlarından faydalanmıştır.

Görsel 24. April Greiman, Cal Arts, 29x118 cm, Kağıt üzerine litografi, Amerika Birleşik Devletleri, 1978

Görüntü, ses, animasyon gibi multimedya ile çalışan birçok sanatçının var olduğu apaçık ortadadır fakat günümüzde bütün bu teknolojiden, sanattan ziyade popüler kültürün ve reklam dünyası yararlandığını da göz ardı edemeyiz.

4.2. Postmodern Pratiklerde Kolaaj

“Sanatın son bulacağı, bir bilim çağının başlayacağı kehaneti daha Hegel tarafından ileri sürülmüştü. Bilimsel, teknolojik, elektronik çağ gelip çattı; ama sanat ve yazın bu çağla birlikte son bulmayıp, bunalımlarla dolu, uzun süreli bir değişim sürecine girdi” (Fischer, 1989:73).

Gündelik olan’ anlamındaki güncellik, güne ayak uydurma, onun gereksinimlerine yanıt verme yönünde gelişmiş bir kurgu. Bu anlamda sınırları kesin olarak çizilmiş. Gündelik yaşantının konularının sanata dâhil olmasıyla belirlenmiş. Dinsel, mitolojik ve tarihsel gibi konuların dışında gündelik yaşantıda tanık olduğumuz sahneleri içeren, burjuvazinin tarih sahnesiyle çıkışıyla ilişkilendirebileceğimiz, Foucault’nun ‘sıradan olanın anıtsallaştırılması’ ifadesiyle çözümlendiği yaklaşım budur (Yılmaz, 2011:73).

13. İstanbul Bienalinin küratörü Fulya Erdemci, günümüzün “Çağdaş Sanat” olgusunun şekillenmesinde 1969 senesindeki, küratörlüğünü Harold Szeeman’ın üstlendiği “When Attitudes Become Form” (Tavırlar Biçime Dönüşünce) isimli serginin büyük payı olduğunu belirtmiş, bu sergiden sonra oluşan sanat anlayışlarında estetik değerlerin yerine izleyici katılımının ön planda olduğu, eleştirel, kışkırtıcı performanslar, happeningler, enstalasyonların ön planda olduğunu vurgulamıştır. Sanatın hayatla, sokakla, politikayla ilişkili olduğu ve modern sanatın dışında yeni yolların denendiği, modernizm eleştirisi çerçevesi içinde olan bu yaklaşımları ve uygulamaları Erdemci “Çağdaş Sanat” olarak adlandırmıştır.

Türkiye’de 1960 ve 1970’li yıllarda sanatın katı ve keskin kuralları yıkılmaya başlanmış, oluşan bu yeni sanat anlayışı iki yılda bir Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde yapılan yeni eğilimler sergileriyle desteklenmeye çalışılmıştır. 1970li yıllarda güncel dair siyasal videolar, mekânsal çalışmalar, enstalasyonlar hazırlayarak bu eğilimlerin öncülüğünü Altan Gürman, Nil Yalter, Sarkis, Füsün Onur gibi isimler üstlenmiştir. 1980’lere gelindiğinde darbeler, siyasi olaylar, iletişimin ilerlemesi, sanatçının bunlardan

konu ve malzeme açısından beslenmesini sağlamıştır. Aynı zamanda bu yıllarda galericilik ilerlemiş ve sanatçıların sergi açma imkânları çoğalmıştır. Sanat Tanımı Topluluğu, Ayşe Erkmen, Serhat Kiraz, Gülsün Karamustafa gibi isimler yine bu yıllarda ön plana çıkmıştır. 1990'lara gelindiğinde ise estetik yerine kavramsala önem verilen, malzeme kullanımının sanatsal anlatımda sınırsız bir özgürlük kazandığı bir sanat ortamına ulaşılmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde ise "Apartman Projesi", "Oda Projesi" gibi bağımsız sanat projeleri ortaya çıkmıştır. Bu yeni ve özgür sanat anlayışıyla birlikte, modernist süreçte oldukça önemli bir yeri olan kolaj güncel sanatta da farklı şekillerde yine kendine yer edinmiştir.

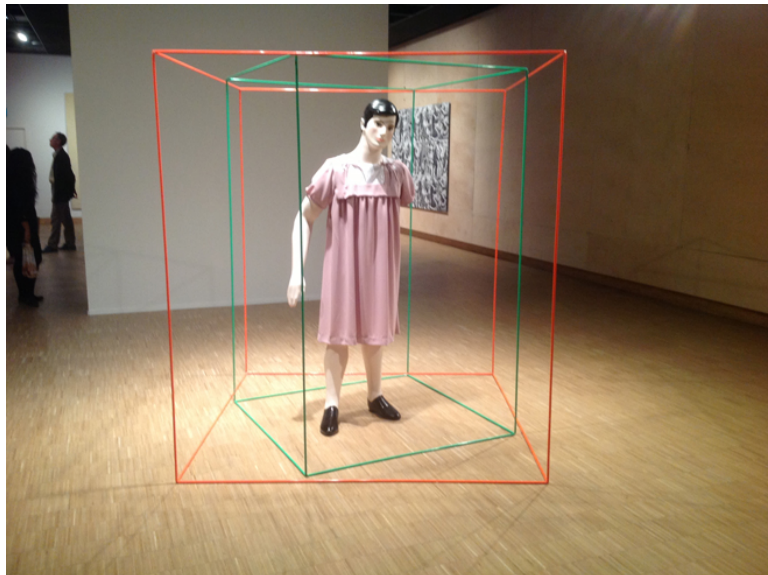
Postmodern dönemde yaratıcı güç ve cesaret yitirilmiş gibi görünmektedir, bu nedenle de postmodern sanatın çoğunluğu –performanslar bile-kolajlanmış postsanattır. Bir başka sanatçıdan bir şey almak –tabii ki bu ondan etkilenmekle aynı şey değildir-kişinin kendi başına, kendisinden bir şeyler üretmesinden daha kolaydır.Geçmişin sanatını yinelemek –bu onu anladığınız anlamına gelmez- kendine has varlık gösteren bir şey yapmaktan daha kolaydır. (Elbette ki bir sanatçının eserlerinde başkalarının etkisi görülebilir. Örneğin Michelangelo, Giotto ile Masaccio'nun sanatını onlardan sonra yaptığı çizimlerden de anlaşılabilir gibi, kendi figürel sanatına katmıştır.Benzer biçimde Pollock'da, psikanalitik adı verilen desenlerinin gösterdiği gibi, dinamik soyutlamalarını yaparken otomatizmden ve Picasso'dan yararlanmıştır.Ne var ki kolaj çalışmaları sanki kişinin kendi yarattığı eserlermiş gibi gösterilmeye çalışılmaktadır, oysa ki bunların en iyi ihtimalle, başka sanatçıların sanatının zekice düzenlenmiş halidir.Örneğin Mike Bidlo, ancak kolaj çalışmalarında Pollock ve Picasso'dan yararlanmasıyla var olabilir;kendine özgü bir sanatsal kimliği yoktur-özgün bir kimliğe değil, postsanatçının basit kimliğine sahip olduğu söylenebilir.) (Kuspit, 2006:154)

Türkiye'de Çağdaş Sanatta öncü isimlerden biri olan Gülsün Karamustafa, klasik resim eğitiminin ardından bir süre bu alanda çalışmalar üretmiş, ardından hazır nesnelere ve yerleştirmelere yönelmiştir. 1980'li yıllarda kırsal kesimden kente yapılan göçleri ve bunun sonucunda oluşan melez kültürü, insanlar üzerindeki maddi, sosyal etkilerini anlattığı çalışmalar yapmıştır. Malzeme olarak kumaşı, duvar halılarını, yorgan, plastik süs eşyalar gibi kitsch malzemeleri kullandığı çalışmalarında "arabesk" teması önemli bir yer tutar. Sanatçının Sıradan Bir Aşk (bkz.Görsel 25) isimli kolaj halı çalışması 1980li yıllarda hazırladığı 9 adet tekstil kolajından biridir ve sanatçı 1985 yılında Günümüz Sanatçıları Sergisi ödülüne layık görülmüştür.

Görsel 25. Gülsün Karamustafa, Sıradan bir aşk, 245x175 cm, tekstil kolaj, 1984

1987 yılında yaptığı “Çifte Hakikat” adlı eseri, sanatçının kimlik olgusuna gönderme yaptığı, dönemi açısından önemli bir eserdir (bkz.Görsel 26). Sokakta bulunduğu üzeri elbiseli kolu kırık plastik bir erkek mankeni demirlerden oluşan bir küpün içine yerleştirerek sergi alanına taşımıştır. Sanatçının bu çalışması “Vadedilmiş Bir Sergi” kapsamında sergilenmiştir.

Görsel 26. Gülsün Karamustafa, "Çifte Hakikat" , 190x170x170cm, 1987

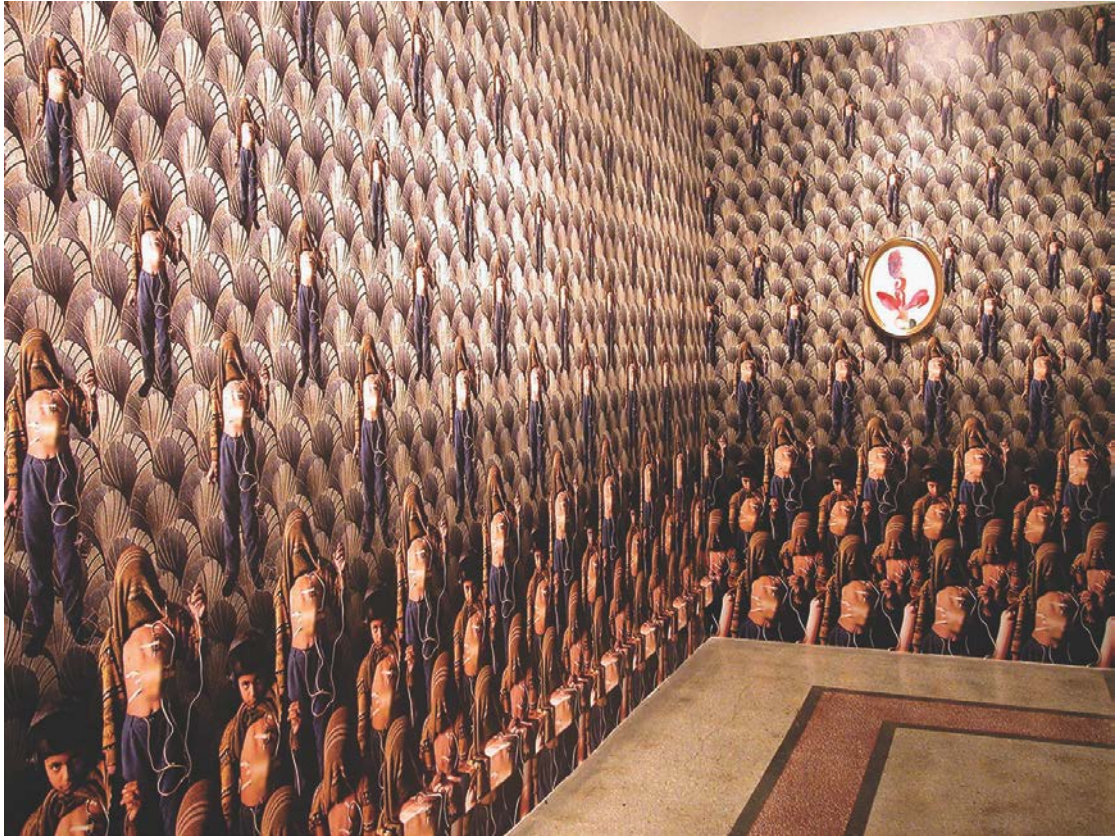
İrfan Önürmen ise her biri günlük hayatta görebileceğimiz sıradan figürleri rahat fırça darbeleriyle anlattığı kompozisyonlarında kolajı sıklıkla kullanmıştır. Sanatçı çalışmalarında kolajın ne resmin tamamını ele geçirmesine izin vermiş, ne de eserin içinde kaybolup gitmesini istemiştir. Biçimsel endişelerini tamamen bir kenara atmadan güncelle birleştirerek bir anlatım dili oluşturan sanatçı eserlerinde bir tamamlanmamışlık hissi uyandırır.

Ressam Önürmen'in eserlerinde sık sık başvurulan kolaj tekniği yoluyla gerçekler dünyasından kopup gelen parçalar resimlere sindiriliyor ve gerçekliğe yapılan bu göndermelerle biçimsel bir gerilim yaratılıyor. Görüntüyü başkalaştırma adına değil, parçalanmayı bir araya getirme düşüncesiyle uyguladığı kolaj tekniği, onun için katmanlar arası bir köprü anlamını taşıyor. Önürmen, gazete kupürlerini ve kumaş parçalarını kullanarak bu tekniği uygularken gözlemci olarak, yansıyan dinamizmin dışında kalamadığını da itiraf ediyor: “İnsanlara ve onların sergiledikleri kültüre karşı içerden bakmak istiyorum. Onları dönüştürmeden, dar bir politik söylemin içine sıkıştırmadan durdukları yerde sergiliyorum. Uğradığımız mesaj bombardımanı bir yerden sonra bizi olgular karşısında duyarsızlığa sevk ediyor. Bu, günümüz insanı için çok acı bir durum. Ama ben, hayatın dinamizminden etkileniyorum. Malzemem bol...” (<http://arsiv.zaman.com.tr/2002/04/08/kultur/h1.htm>)

Görsel 27. İrfan Önürmen, Panik, 57x38 cm, gazete üzerine karışık teknik, 2009

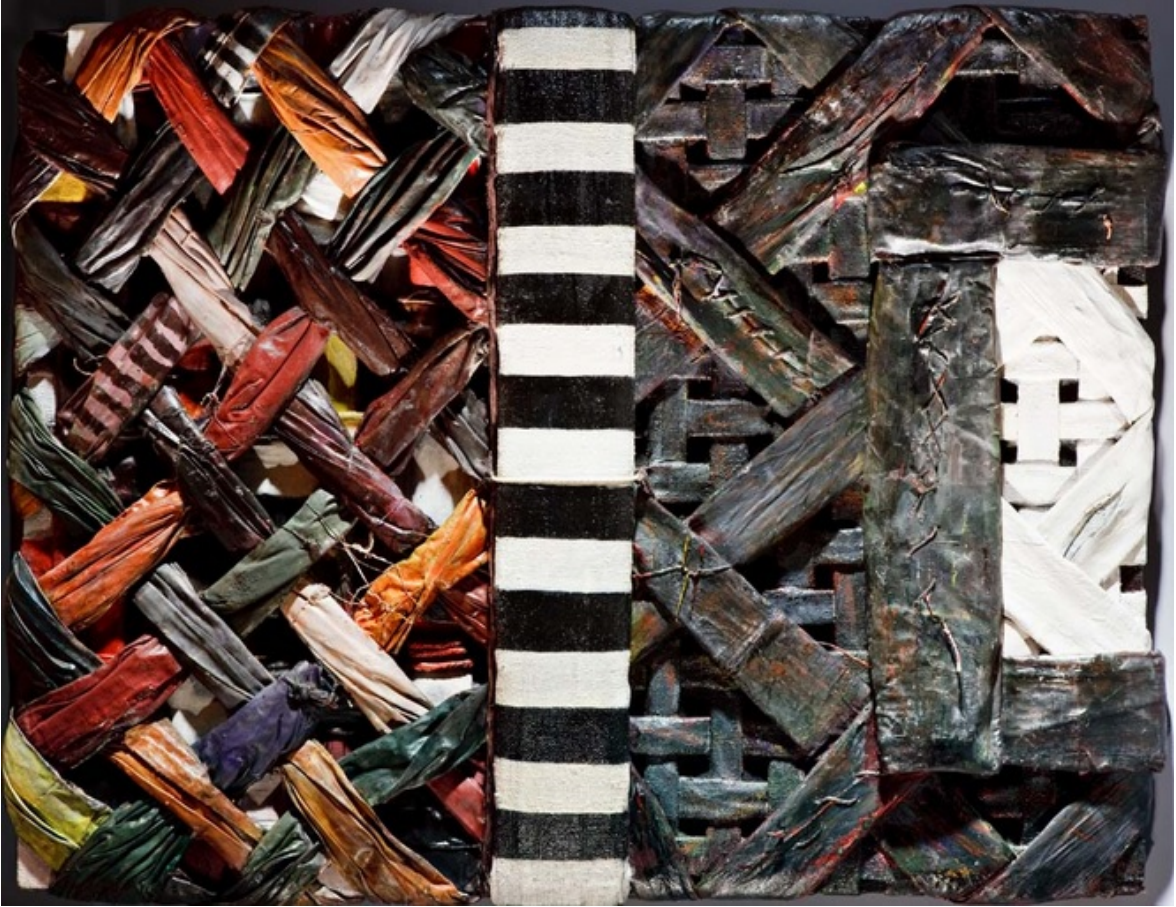
1979 yılında Güzel Sanatlar Akademisinden mezun olarak yağlıboyayla başlayan serüvenin, 1990lı yılların gelmesiyle gelenekselle yaptığı hesaplaşma sonrasında ilgi duymaya başladığı farklı sanatsal ifadelerle sürdüren İnci Eviner, materyale olan ilgisine karşı koyamamış, bakır, deri, asfalt gibi değişik malzemeleri kullandığı ve birçok disiplini birlikte kullanmaktan çekinmediği bir sanat anlayışı yaratmıştır. Çok fazla politik olarak nitelendirilmemesine rağmen güncel, sosyal olaylara, politikaya göndermeler içeren çalışmalar yapmıştır. Kolajlar, asamblajlar, ebru çalışmalarının üzerine yaptığı fotomontajlar, video çalışmaları sanatçının çok yönlü yapısını ortaya koymaktadır. Sanatçının oldukça süslü bir duvar kağıdı üzerine, üzerinde patlayıcı bulunan çocukları yerleştirmiş olduğu fotomontaj çalışması günümüzdeki politik ve savaş ortamına gönderme yapan oldukça sarsıcı bir çalışmadır.(bkz.Görsel 28)

Görsel 28. İnci Eviner, Patlamaya Hazır Yürek, dijital baskı, Sabancı Üni. Kasa Galeri, İstanbul, 2002

Bubi, Psikoloji eğitiminin ardından resime duyduğu ilgiyle kendi kendini yetiştirerek ve 80'li yıllardaki Yeni Eğilimler sergilerinde yer edinerek adını duyurmuş, malzeme konusunda yine sınır tanımayan, kolaj ve asamblaj tarzında çalışmalar üreten bir

sanatçıdır. Sanatçı, çalışmalarında kullandığı ilginç malzemelerle ilgili olarak şöyle demiştir; *"Vitrinlerde kullanıma hazır steril, pırıl pırıl sanki hiç el değmemiş gibi duran mallara alışmış gözlere bu malzemeler itici gelebilir. Buna karşın bir kere bu atıl malzemelere başınızı çevirdiniz mi onların cazibesinden kendinizi bir daha kurtaramazsınız."* (Akyol, 2008:16-20)

Görsel 29. Bubi, Kargaşa ve Düzen, 103x131x12cm, karışık teknik, Huma Kabakçı Koleksiyonu, 1995

Dünyadaki örneklere bakacak olursak, 2013 Turner Prize ödülünün sahibi Laure Prouvost, Londradaki Whitechapel Galeride içinde video ve kolaj öğeleri bulunan büyük bir enstalasyon çalışması yapmıştır. Sanatçı, kaba bir biçimde kesmiş olduğu boyanmış parçaları, suyun içinde hareket eden ayak parmakları, nefes alıp verirken açılıp kapanan ağızları, ve siyah beyaz fotoğraf görüntüleri yayınlayan televizyonlarla kurguladığı, ve birbiriyle ilişkisi olmayan bu parçaları bir araya getirdiği 22 metrelik panoramik tualinde, bildiğimiz geleneksel kolaj yöntemine farklı bir bakış açısı getirmiştir (bkz.Görsel 30).

Laure Provoust'un çalışmasını yeni kolaj tekniğinin örneklerinden biri olarak gösterebiliriz. Whitechapel galerisinin küratörü Hermann, içinde yaşadığımız kültürün bir anlamda kes-yapıştır kültürü haline geldiğini belirtmiştir.

Görsel 30. Laure Prouvost, Sözlerden Uzak, Whitechapel Gallery-Londra, 2013

Üç boyutlu çalışmalarıyla zaman kavramını bir nevi yıkarak kolaj ve assemblaj tekniğinde başarılı örnekler veren güncel sanatçılardan bir diğeri olan İsa Genzken ise, 2012 yılında Hauser&Wirth galerisinde sergilenen ve gündelik eşyaları kullanarak kurguladığı çalışmalarında klasik heykel anlayışını yıkarak bu anlamda örnekleri vermiştir.

Görsel 31. İsa Genzken, Çocuk ile Anne, 194 x 60 x 100 cm, plastik, kumaş, ayna, folyo, tahta, metal, lake, Saatchi Galerisi, 2004

Heykeltıraş, yazar ve şair olan 1940 doğumlu sanatçı Jimmie Durham'ın 13. İstanbul Bienalinde "Kapıcı" isimli bir çalışması sergilenmiştir. Sanatçının bu çalışmasında, diğer çalışmalarında olduğu gibi batı kültürünün ve politikasının hiyerarşik düzenini eleştiren bir tavır hâkimdir.

Durham, yakın çevresinden topladığı bulunmuş nesnelere titizlikle kullanmasının da gösterdiği üzere, tüm çalışmalarında yerellik öğesini göz önünde bulundurmaktadır. Taş gibi doğal malzemeleri sık sık boru, hurda metal ve çeşitli diğer insan eliyle yapılmış artık malzemelerle bir araya getirerek hem Batılı, hem de Batılı olmayan kültür ve inançların figür ve yapılarını oyunbaz bir anlayışla inşa etmek için kullanmaktadır. Durham bu bulunmuş nesnelere manipüle ederek onlarla ilişki kurup, onları

canlandırmakta ve malzemenin aracı niteliğini tekrar harekete geçirmektedir. Durham bu ilişkiyi bir röportajında şöyle açıklıyor:

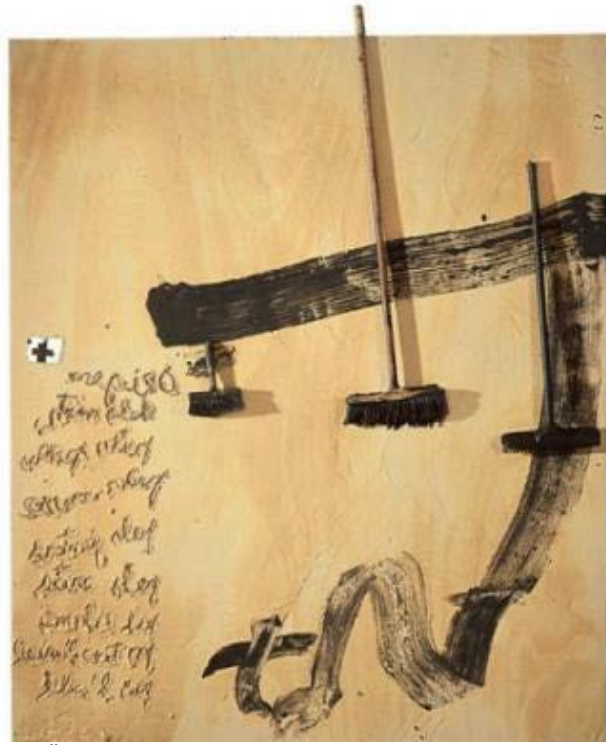
“İşe yaramayan, çöpe atılmış şeylere özel bir sevgi besliyorum. Sokağın herhangi bir yerinde kötü tasarlanmış, artık işe yaramayan bir şey görmek gerçekten mutluluk verici. Çok hoşuma gidiyor. Nesneyi seviyorum, nesnenin de işlevselliğini tamamıyla yitirdiği için beni bir şekilde sevdiğini hissediyorum, orada öylece duruyor, kimseye bir rahatsızlık vereceği, kalkıp bir şey yapacağı yok. Sanırım benim sevdiğim şey bu özgüllük hali” (13.İstanbul Bienali Rehber, 2013:367-369)

Görsel 32. Jimmie Durham, Kapıcı , 162x85x70 cm, karışık teknik, 2009

“Kapıcı” (2009) başlıklı yapıt Durham’ın Aztek, Nahua, Toltek ve Huastek kültürlerinde kullanılan siyah volkanik bir cam olan obsidyen üzerine yürüttüğü araştırmanın sonucunda ortaya çıkmış bir çalışmadır. Bu yapıtta obsidyen, Aztek dininin önemli tanrılarında biri olan ve ismi şaman ritüellerinde kullanılan obsidyen aynalara göndermede bulunan Tezkatlipoka’yı (Dumanlı Ayna) temsil eden insan biçimindeki bir heykelde kırmızı bir kalp olarak kullanılmıştır. Genellikle dünya, uyumsuzluk, düşmanlık, güzellik, savaş ve çatışma kavramlarıyla ilişkilendirilen, ayrıca yaşamın yaradılışında bir kumandan olarak da resmedilen Tezkatlipoka figürü, “çatışma aracılığıyla değişimin bedensel temsili olarak da görülebilir”. Benzer şekilde Durham’ın çöpe atılmış nesnelere bir araya getirilerek oluşturduğu Tezkatlipoka yorumunda obsidyen kırıldığında yıkıma değil, biçim ve kullanımının tekrar ama farklı şekilde ele alındığı bir dönüşüm anına vesile olur.(13.istanbul bienali rehber, 2013:369)

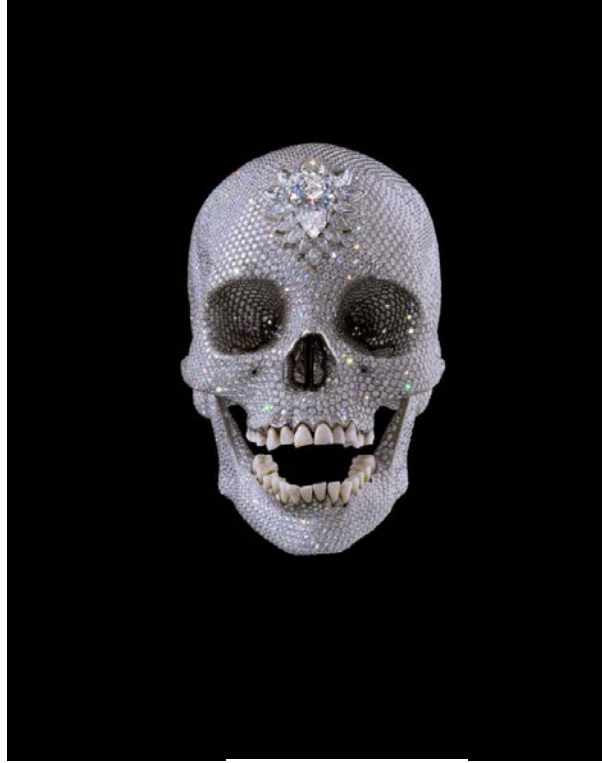
Çalışmalarında kum, mermer tozu, saman, kumaş, çeşitli ipler gibi değişik nesnelere kullanarak duvar resmi etkisi yaratan kolajlar oluşturan Taşist ressam Antoni Tàpies ise doku etkisiyle oluşturduğu çalışmalarında bazı bölgeleri yer yer kazıyıp oyarak bir takım simgeler oluşturmuştur. “Üç Fırça” isimli çalışmasında olduğu gibi bazı çalışmalarında üç boyutlu nesnelere yüzeye direk, olduğu gibi yapıştırılmıştır.(bkz.Görsel 33)

Görsel 33. Antoni Tàpies, Üç fırça, 208 x 170 cm, karışık teknik ve kolaj, Waddington Custot Galeri, 2008

1980’li yıllarda, tek bir sanat anlayışının üstünlüğünü kabul etmeyerek, birçok disiplinin bir arada kullanılabileceğini savunan bir postmodern bağlamı olan Yeni Kavramsalcılar hareketi modernizmin orjinallik ve özgünlük gibi kavramlarını irdeleyerek Hasan Bülent Kahraman’ın deyişiyle; “...kitle üretiminin mantığını kavrayan, farklı üslupları, dolayısıyla da farklı zamansallıkları üst üste çakıştıran bir anlayıştır (Kahraman, 2005:196). Bu hareket, yapıbozum odaklı olup, yeniden bir sanat nesnesi üretmek yerine, var olana yeni anlamlar yükleyerek, cinsiyet, ırk, sosyal ve siyasi olaylar gibi güncel konulara da değinmeyi amaçlar edinmiştir. Bu anlayışın önemli temsilcileri arasında Cindy Sherman, Barbara Kruger, Richard Prince, Sherrie Levine ve önemli ölçüdeki pahalı ve sansasyonel işleriyle ön plana çıkan Damien Hirst’ü gösterebiliriz.

Resim, heykel, yerleştirme, performans gibi birçok alanda örnekler veren Damien Hirst, çalışmalarında özellikle ölüm yaşam ve doğa temalarına değinerek, l hayvanları formaldehitle birlikte plexiglasslar içinde sergilediği çalışmalar yapmıştır. Sanati yaklaşık 18 ayda tamamladığı “For the Love Of God” isimli çalışmasında 18.yüzyıldan kalma bir kafatasını 8601 tane pırlantayla kaplamış ve alnına 52,5 karatlık pembe bir elmas yerleştirmiştir.(bkz.Görsel 34)

Görsel 34. Damien Hirst, Tanrı Aşkına, 171 x 127 x 191 mm , WhiteCube Galeri, 2007

alışmalarını Pensilvanya ve New York'ta sürdüren Amerikalı ressam ve Heykeltraş Jeff Koons, foto realist tarzda yaptığı kolajları ve paslanmaz çelikten ürettiği ayna yüzeyli balon hayvanlar gibi sıradan nesnelere ürettiği reprodksiyonlarıyla tanınır. Bir dizi elektrik süpürgesini bütün tozundan ve kirinden arındırarak plexiglass kutulara koyup sergilediği çalışmasında sanati aslında her şeyin kopyalanabilir olduğunu ve gündelik bir nesnenin sanatsal alana sokulabileceğini göstermiştir. Ayrıca sanati bu nesnelere sadece göründükleri gibi olduğunu arkasında bir ideolojik düşünce barındırmadığını da vurgulamıştır.

Görsel 35. Jeff Koons, Antik 3, 259, 1x350, 5cm, tuval üzerine yağlıboya, Gagosian Gallery, 2009-2011

“Kolaj Kraliçesi” olarak adlandırılan ve çalışmalarını New York’ta sürdüren Kenyalı sanatçı Wangechi Mutu, seyahat ettiği Batı ve Afrika ülkelerindeki cinsel, etnik kimliklerle ilgili mitlere duyduğu ilgi sonucu moda ve porno dergilerinden kestiği parçalarla feminen ve egzotik olarak adlandırabileceğimiz sarsıcı kolaj çalışmaları yapmıştır.

Görsel 36. Wangechi Mutu, Yetişkin Kadın Cinsel Organı, 46x31 cm, kolaj, Saatchi Galeri, 2005

Kolaj tekniğiyle siyaset, kültür, etnografi, pornografi ve daha bir çok toplumsal konuya değinerek kolajı mizahla birleştirip bu anlamda örnekler veren sanatçılardan bir diğeri olan Urs Fischer, “Problem Resimleri” isimli serisinde meyve sebzeleri ve kullanılıp atılan büzüşmüş sigara izmaritleri Hollywood sanatçılarının portreleri üzerine monte ederek kurguladığı çalışmalar yapmıştır.

Görsel 37. Urs Fischer, Rosto, 243.9x182.9x3.2 cm, aliminyum panel üzerine karışık teknik, 2012

Günümüzde teknolojinin getirdiği imknlarla birlikte internet kullanımının artışı, bilgisayar ve sanal yolla üretilen imaj sistemlerinin gelişmesi, sanatın biçimsel ve anlamsal açıdan değişmesini de beraberinde getirmiştir. Bu sayede, şu ana kadar incelediğimiz ve

gördüğümüz kolajın dışında gelişen sanal kolajlar da sanatın içerisinde yer almaya başlamıştır. Bu anlamda çalışmalar yapan sanatçılardan biri de Julie Mardin'dir. Amerika'da doğup büyümüş bir Türk ailenin çocuğu olan sanatçı, Skidmore College'de Resim ve İngilizce eğitimi aldıktan sonra yaratıcı yazarlık masterı yapmış ve fotoğraf dersleri almıştır. Sanatçının, medya dünyasının renkliliğini ve canlılığını yansıttığı fotomontaj çalışmaları ve photoshopla kurguladığı kolajları, günümüz teknolojisinin imkanlarından faydalanarak oluşturduğu çalışmaları güncel kolaj tekniklerine dair örneklerdendir. Sanatçı çalışmalarında saydam nesneleri üst üste getirerek oluşturduğu kompozisyonlarını kimi zaman kesip yeniden düzenleyerek yeni kompozisyonlar oluşturmuştur.

Görsel 38. Julie Mardin, Geleneklerin Dışında, 44x88, Dijital Kolaj, 2004-2008

Fotomontajları ve Fotokolajlarıyla bilinen İrlandalı sanatçı Sean Hillen, çalışmalarında ülkesindeki işgal halini anlatan bir tavır sergilemiştir. Sanatçının amacı işgalin kaos ortamını bir araya getirdiği imgelerin tezatlığıyla topluma iletmektir. Çalışmalarında genellikle din, politika, televizyon, turizm gibi konulara değinmiştir.

Görsel 39. Sean Hillen, Yeni Bir Şehir için Dört Fikir, 7, 44x28cm, İmperial War Müzesi, 1987

12.İstanbul Bienalinde sergilenen “Savaşı Eve Taşımak: Güzelim Ev” serisinde Martha Rosler, Vietnam savaşına ait fotoğrafları, Birleşik devletlerde yayımlanmış iç mimarlık dergilerinden lüks ev fotoğraflarıyla birleştirerek savaş karşıtı bir fotomontaj dizisi hazırlamıştır. Sanatçının bu serisi aslında acı ve savaş ne kadar yanibaşımızda olsa da, görmezden gelip normal hayatımıza devam ettiğimiz gerçeğine vurgu yapıyor. (bkz.Görsel 40)

“Uzak savaş meydanlarındaki dehşet, Amerikan rüyasıyla yan yana getirilerek rahatsızlık verici, gerçeküstü bir kâbus oluşturulmuş. Oturma odaları ve mutfaklarda askerler, banliyö evlerinin içinde ve etrafında cesetler görüyoruz” (12.istanbul bienali el kitabı, 2011:257).

Sanatçı bu çalışmalarında neden kolaj kullandığını ise şu sözlerle ifade etmiştir:

”Kolaj aynı anda hem ayrılığa hem de birleşmeye işaret edebiliyor. Kavramsal açıdan apaçık olan, fakat zihinlerimizde ayırtırmayı tercih ettiğimiz şeyleri, yani günlük yaşamlarımıza ve mutluluğa ilişkin görüntülerle savaş, ölüm ve parçalanma görüntülerini vurgulayabiliyor.Sonuçta şiddetin sorumlusu biz olabiliriz, ama öylesine uzakta ki.”(12.istanbul bienali el kitabı, 2011:258)

Görsel 40. Martha Rosler, Balonlar, Savaşı Eve Taşımak:Güzelim Ev, 61x51 cm, Kolaj, 1967-72

Çalışmalarına Paris'te devam eden İspanyol fotoğraf sanatçısı ve grafik tasarımcı Nacho Ormaechea, insanın iç dünyasının dıştan görünenle bambaşka olabileceği görüşüne dayanarak, günlük hayatımızda sokakta gördüğümüz insanları siluet halinde ve kendi belirlediği bir iç dünya ile tasvir ettiği bir dijital kolaj serisi oluşturmuştur. Sokakta fotoğrafını çektiği insanları dijital ortama taşıyıp kiminin içinden kuşlar geçirmiş, kimini halatlar ve iplerle bağlamıştır.

Görsel 41. Nacho Ormaechea, Sokak Anıları, Fotokolaj, 2011

1900-1950 yılları arasındaki gündelik yaşamı araştıran bir şirketin sahibi ve aynı zamanda tarih danışmanı olan Hollandalı Jo Teeuwisse, Amsterdam'daki bir bit pazarında bulduğu ve Nazi işgali döneminde çekilen fotoğraflardaki mekanların, günümüzdeki hallerini çekerek fotoğrafları dijital ortamda üst üste getirdiği, "Savaş'ın Hayaletleri" isimli bir kolaj serisi yaratmıştır.

Görsel 42. Jo Teeuwisse, Savaş'ın Hayaletleri, Dijital Kolaj, 2007

1971 doğumlu Amerikalı sanatçı Derek Gores, dergilerden elde ettiği küçük parçaları bir araya getirerek popüler kültürün canlı renklerini kullandığı kolajlar oluşturmaktadır. New York, Los Angeles, Chicago, Sydney gibi büyük kentlerdeki galerilerde çalışmaları sergilenmiştir. Çalışmalarında genellikle popüler kültür ve kadın figürlerine ağırlık veren sanatçı, 2010 yılında Londra’da yeni güncel hareketin 40 önemli sanatçısından biri olarak gösterilmiştir.

Görsel.43.Derek Gores, Müzikal Ara , 61x61cm, kolaj, Thinkspace Galeri, 2013

Kendilerini “Sweatshoppe” olarak adlandıran Blake Shaw ve Bruno Levy isimli iki sanatçı Avrupa kentlerinde sokaklarda boyadıkları bölgelerin üzerine yansıttıkları video görüntüleriyle bir nevi canlı “video-kolaj” gösterisi yapmışlardır. Sonuç olarak ortaya izleyicilere oldukça değişik bir gösterinin kapılarını aralayan ikili, sokak sanatının spontanlığını videonun hareketliliğiyle birleştirmiş, gelişen teknolojinin imkânlarını da kullanarak izleyiciye farklı bir gösteri imkânı sunmuşlardır.

Görsel 44.Blake Shaw, Bruno Levy , (Sweatshoppe), Video Kolaj, Brooklyn Müzesi, 2014

Teknoloji çağının sunmuş olduğu bu imkanlar, kolaj tekniğine sadece plastik açıdan yenilikler getirmekle kalmamış, sinema, fotoğraf, üç boyutlu animasyonlar, elektronik müziğe kadar bir çok alanda yeni ve farklı tekniklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Artık gündelik hayatımızda kullandığımız basit programlarla bile fotoğraflarımızla dilediğimizce oynayabiliyor, imajları birleştirip yeni görüntüler oluşturabiliyor, ya da müziklerden istediğimiz parçaları bir araya getirerek kendi özgün müziğimizi bile oluşturabiliyoruz.

Müzik kliplerinde cut out tekniğini kullanarak sanatçıların video görüntülerini bir araya getiren yönetmen Jonas Odell, Franz Ferdinand grubunun ünlü "Take Me Out" isimli şarkısına çektiği klipte 1920'lerin Dadasının fotokolajlarını anımsatan öğelerinden oluşan sahneler tasarlamıştır.(bkz.Görsel 45)

Görsel 45. Jonas Odell, Franz Ferdinand-Take Me Out klibinden görüntü, 2004

Gerçek adı Paul Van Haver olan ve günümüzde oldukça popüler olan şarkıcı Stromae, kendi hikâyesini anlattığı “Papaoutai” isimli şarkısında 9 yaşındayken Ruanda katliamında kaybettiği ve hayatı boyunca sadece üç kez gördüğü babasına seslenmektedir. Şarkıda sürekli tekrarlanan “baba, neredesin?” cümlesiyle ve eğlenceli gibi görünmesine rağmen sözlerinde barındırdığı acılarla insanı derinden etkileyen bir şarkıdır. 2000 yılında opsmaestro adıyla bir rapçi olarak tanınan sanatçı, Fransızcada öğretmen anlamına gelen “Maestro” bir kelimesinin anagramı olan Stromae ismini kullanmaktadır. Anagram, bir kelimenin içindeki harflerin yerleri değiştirilerek yeni bir kelime oluşturulmasıdır. Sanatçı “tous les memes” isimli şarkısının klibinde aynı bedende iki farklı cinsiyeti canlandırmıştır.

Görsel 46.Stromae

Sinemadaki kolaj örneğine 1985 yılında yayınlanan “Brazil” filmini örnek gösterebiliriz. Kurmaca zaman ve mekan öğelerinin olduğu filmde, zamansal kolaj diye isimlendirebileceğimiz olayların gelecekte geçmesi fakat anlatım öğelerinin geçmişe dayanması durumu söz konusudur. Devlet yönetimi ve bürokrasiyle sıkıntı yaşanan bir dönemde memur olarak çalışan ve sürekli düşlerinde yaşayan bir kişinin yaşantısını anlatmaktadır.

Görsel 47. Brazil Film Afişi, 1985

Çöp'e ve fakir objeler olan atık maddelere olan ilgileriyle bilinen beat akımının önemli temsilcilerinden William Burroughs, çalışmalarında cut-up tekniğini kullanarak çeşitli metinlerden kestiği parçaları bir araya getirmiş, kolajı edebiyat alanında da kullanmıştır. Romanda kolaj ise harfler, sözcükler, notlar, şiirler, makaleler gibi parçaların bir ana metin üzerinde birleştirilmesiyle oluşturulur.

Metnin bütününe yayılan bir genişlikte, dolayısıyla etkililikte bir kolaj uygulamasının romanımızdaki en olgun örneklerinden biri Tutunamayanlar'dır (1972). Oğuz Atay'ın romanı bu bakımdan bilinçli olarak biriktirilmiş bir malzeme yığını barındırır adeta. Turgut Özben'in, eski arkadaşı Selim Işık'ın manevi izini, onun ardında bıraktıklarının kılavuzluğunda sürüşünü ve yaşadığı bilinçlenme sürecini anlatan altıyüzaltmışyedi sayfalık romanda metne serpiştirilmiş farklı söylem alanları, kurguyu deforme etme yolunda yetkinlikle gerçekleştirilmiş kolaj uygulamaları sunar bize (Sazyek, 2006).

“İçeriğe bir katkı getirmekten çok biçimi belirleyen öğelerden biri olarak kolaj, yazma ediminin modernist romanda simgesel bir izdüşüme; postmodernist romanda da oyuna yönelik bir yazma tutumuna dönüşmesinin yarattığı bir alt teknik olarak değerlendirilebilir” (Sazyek, 2006).

Şiirde kolaj ise, anlamdan bağımsız olarak rastgele bir araya getirilen sözcükler, kelimeler ve harflerle yapılan bir yöntem olmuş ve en cesur örneklerini ilk olarak dadacılar vermiştir. Yeni Dönem Türk şiirinde ise İlhan Berk, Ahmet Oktay, Melih Cevdet Anday, Enis Batur bu anlamda çalışmalar yapan sanatçılar olmuştur. Ahmet Oktay, "Sürgün" isimli kitabında bilinçaltı, iç konuşma kolajlarına yer vermiş, dizileri ve bazen kelimeleri tek başlarına bırakarak dizeler arası boşluk yaratmıştır. "Yol Üstündeki Semender" isimli kitabı çoğunlukla bir iç konuşmadan ibarettir. "Bir Sanrı için Gece Müziği" (anti nostaljik bir kolaj) kitabında ise yine hece, harf ve kelimelerle kolaj yapmış, hatta yer yer yazı karakterini de değiştirerek yazı kolajı da yapmıştır.

“Kolaj”ın arka odasında her daim edebiyat vardır. Orada kimi zaman avazı çıktığınca kimi zaman fısıltıyla Marinetti'nin şiirleri, Robbe-Grillet'nin kıpırtısız adam ve kadınlarının sessizlikleri duyulur. Gözün dünyasını yerinden etmek edebî bir fikirdir çünkü. Bu yüzden gözle dil arasındaki ağız dalaşdır kolaj (Acar, 2013).

Gördüğümüz gibi kolaj tekniği, anlatıma kattığı farklılıklar ve günümüzün sanatını, tüketim kültürünü ve medyasını anlatmadaki etkisi, farklı kaynakları, birbiriyle alakasız gibi görünen olguları bir araya getirebilme gücü açısından çağdaş dünyaya uygun ve farklı alanlarda sıklıkla tercih edilen bir yöntem olmuştur.

Kuşkusuz bir tasarım çağında, bir tasarım evreninde yaşıyoruz: Çevremiz, üstümüz, başımız, bedenimiz, ruhumuz, sınırlarımız, cinselliğimiz giderek daha etkili boyutlarda tasarlanıyor. Ne düşündüğümüz, nasıl konuşacağımız, hatta nasıl güleceğimiz, ne hissettiğimiz ve ne hissettireceğimiz tasarlanıyor. Neye benzeyeceğimiz –yeni imajımız- ve giderek baştan aşağı kimliğimiz, özneliğimiz artık bir tasarım nesnesi. Kısacası bütün hakikatimiz tasarlanıyor. Ve bu metamorfoz sırasında her şey görünüşe indirgeniyor. Baudrillard'ın düşündüğü gibi, bütün hayat estetikleşiyor ve “sanat artık tamamıyla tasarıma, bir METADESİGN'a dönüşüyor.”(Artun, 2011:59-60)

V. BÖLÜM

5.1. Çalışmalar

Özgür bir dünyanın kapılarını aralayan kolaj tekniği, malzeme kullanımının sınırsızlığı dolayısıyla çalışmalarında genellikle kullanılmaktan zevk aldığım bir yöntem olmuştur. İki boyutlu bir yüzeyin üzerine yapıştırılan üç boyutlu nesnenin vermiş olduğu heyecan ve bir anlamda tabuları yıkan anarşik duruşu, seçilen politik konularla da uyum göstermektedir. Direk dergilerden, gazetelerden veya fotoğraflardan kesip biçilerek meydana getirilen kolajların yanı sıra bilgisayar ortamında oluşturulup sonrasında tuvale ya da kağıda aktarılarak üzerine boyayla müdahale edilen foto kolajlar da yapılmıştır. Bazı çalışmalarda kağıt parçaları ve fotoğraflara ek olarak tel, kumaş gibi üç boyutlu malzemeler de kompozisyonda yer almıştır. Kullanılan bazı malzemeler çalışmada vurgulanmak istenen duyguyu ifade etmeye yardımcı olmuştur. Genel olarak insanların “an”larını dondurmanın ve ölümsüzleştirmenin, zamanın ilerleyişinin bir simgesi olan fotoğraf, türlü değişikliklere uğratılarak ve yeniden bir mekan düzenlemesine girilerek, ya da kompozisyondaki elemanları alıp bambaşka bir mekana yerleştirerek o anın bilinen gerçekliğiyle oyun oynanmıştır.

Fotoğrafın genel görünüşü ve ortaya konan tarzı ile genellikle klasik geleneksel sanat dallarından farklı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Çift basım eserler kullanan David Mach, fotomontaj çalışmaları yapan Gilbert ve George, saydam ışık kutularından yararlanan Jeff Wall, Cindy Sherman’ın 1978 tarihli “untitled film still” isimli seri çalışması, Boyd Webb’in grafik tabloları, Richard Long veya Hamish Fulton’un bir yürüyüş veya yolculuğu izlediği fotoğraf çalışmaları bu farklılıkları yaratan sanatçılar ve eserler olarak sıralanabilir. Richard Billingham ve Nan Goldin’in geleneksel öğelerle sırt sırta götürdükleri çalışmaları da fotoğrafı sanatlaştıran tüm öğeleri içermektedir (Smith, 2010:273).

Başlarda aile bireylerinin eski fotoğraflarından, günlüklerinden, yazılarından mekân değişikliği ve plastik müdahaleler gerçekleştirerek oluşturduğum kompozisyonlardan sonra, yanmış, terk edilmiş, boşaltılmış evlerden bulunan ve kim oldukları hakkında hiçbir fikrim olmayan insanların fotoğraflarından kolajlar yapmaya başlamak bana bu yolculukta farklı bir kapı araladı. Satın aldığım fotoğraflar insanların özel yaşamlarına dair “an”ların

bile günümüzün kapitalist dünyasında bir meta haline dönüştüğünü gösterdi. O insanların yaşamlarına ve kim olduklarına dair hiçbir fikrim olmaması, kafamda yepyeni bir hayat yaratarak onları içine yerleştirebileceğim hissine kapılmamı sağladı ister istemez. İçerisinde türlü acılar yaşanan bir eve çok huzurlu ve mutlu bir aile yaşıyormuşçasına rengârenk öğeler eklemek, tomanın yanında durup gülümseyen insanlarla aslında yanı başımızda olan türlü kötülöklere karşı kayıtsız duruşumuzu vurgulamak, ya da belki hayatı boyunca kendi mahallesinden bile çıkmayan insanları New York'un kalabalık sokaklarına taşımak gibi.

Görsel 48. Gülfem Karşıgil, Küçük Mutlu Bahçemiz, 30x40cm, kolaj, 2010

Görsel 48'deki çalışmada iki farklı fotoğraftaki figürler bir araya getirilmiş, fonda ise farklı parçalar birleştirilerek bahçe şeklinde bir mekân kurgulanmıştır. Baba figürünün yanındaki saksıda gerçek çiçekler kullanılmış, fondaki yazılar ise küçük çocukla ilgili babanın yazdığı günlük yazılarından alınmıştır. Penceredeki mavi rengin vermiş olduğu huzur ve ölümsüzlük hissi, figürlerin önde oluşundan kaynaklanan derinlik algısı ve yüzdeki ifadeler, bize o ana dair ipuçları vermektedir.

Görsel 49’da eski bir evin kapısının önündeki küçük kız çocuğu, yanındaki kedi, eski evin yıkık dökük hafif renkli taşları, boyut kazandırılıp öne doğru çıkartılarak çalışmadaki üç boyutluluk hissi artırılmıştır. Çalışmanın üst kısmında gerçek kablolar kullanılmış ve bazı bölgelere boyayla müdahale edilmiştir. Sağ taraftaki duvara ünlü bir müzik grubunun albüm afişi yerleştirilerek popüler kültüre gönderme yapılmıştır.

Görsel 49. Gülfem Karşigil, Saklambaç, 28x40cm, kolaj, 2011

Bedenimizin bile giderek dijitalleştiği son yıllarda dijital fotoğraf makinelerinin hayatımıza girmesi ve dijital görüntüleme ve baskı teknikleri alanındaki gelişmeler, çalışmalarımız üzerinde farklılıklar yaratmak ve yeni şeyler keşfetmek adına önemli

olmuştur. Dijital fotoğrafın, baskı fotoğrafa göre birçok avantajı olduğunu göz ardı etmemek gerekmektedir. Dijital fotoğraf üzerinde dilediğimizce oynayabilir, değiştirebilir ve bunları kolaylıkla saklayabiliriz.

Görsel 50 ise, bilgisayar ortamında oluşturulmuş bir foto kolaj olup sonrasında baskı ile tuvale aktarılmış, ve boyayla müdahalelerde bulunulmuş bir çalışmadır. Çalışmadaki üç kadın figürü başka bir fotoğraftan alınıp bu kompozisyondaki kapının önüne yerleştirilerek kurgulanmıştır. Figürlerin hafif transparan ve siluet halleri, bir yandan ölümlülüğü ve hayatın geçiciliğini simgelerken, diğer taraftan gülümsemeleriyle ölümsüzleşen figürlerin tezatlığı vurgulanmıştır.

Görsel 50. Gülfem Karslgil, İsimsiz, Tuvale Dijital Baskı, 74x74cm, 2013

Görsel 51'deki "Tomayla Hatıra" çalışması, bilgisayar ortamında hazırlanmış bir dijital kolaj olup, günümüzde yaşanan bir çok politik, toplumsal olaya gönderme yapılması amacıyla hazırlanmıştır. Toplumsal Olaylara Müdahale Aracı olarak adlandırılan tomanın önüne yerleştirilen figürler, yaşamakta olduğumuz dünyada her gün yüzlerce kötü olay yaşanırken gösterilen kayıtsızlığı anlatmaya çalışmaktadır.

Görsel 51. Gülfem Karşılıgil, Tomayla Hatıra, Dijital Kolaj, 2013

Görsel 52 ve Görsel 53'deki çalışmalar ise dijital ortamda oluşturulup yine sonrasında kâğıda aktarılmıştır. Görsel 53'de oldukça eski olan evin arkasından görünen New York silüeti ile zaman-mekan karmaşası yaratılmıştır. Üç boyutlu nesnelerin de kullanıldığı çalışmanın çatı, balkon gibi bazı yerleri derinlik algısı yaratması açısından öne çıkarılmıştır.

Görsel 52. Gülfem Karşılıgı, İsimsiz, 35x50cm, Mukavva üzerine Kolaj, 2014

Görsel 53. Gülfem Karşılıgı, İsimsiz, 35x50 cm, karışık teknik, 2014

Görsel 54. Gülfem Karşılığil, İsimsiz, 90x100 cm, t.ü.dijital baskı, 2014

Görsel 55. Gülfem KARSLIGİL, Kim/Who?, Stopmotion Video, 2014

Kim/Who? 674 adet fotoğraftan oluşan yaklaşık 2 dakika 30 saniyelik bir kolaj stopmotion çalışmasıdır. Stopmotion, ardarda çekilen fotoğrafların bir kurgu çerçevesinde bir araya getirilmesiyle, aslında sabit olan bir nesnenin hareket halindeymiş gibi algılanmasını sağlayan bir tekniktir.

Çalışma, terk edilmiş veya yanmış evlerden bulunan fotoğraflardaki, kim oldukları bilinmeyen figürlerin farklı renk tonlarındaki fonlar üzerindeki hareketlerinden oluşmaktadır. Fotoğraflar önce sabit şekilde çekilmiş, sonrasında figürler istenilen şekilde kompozite edilip, her hareket anı fotoğraflandıktan sonra bilgisayar ortamında istenilen yerlere efektler eklenerek düzenlenmiştir. Popüler kültürün göz alıcı halini anımsatan renklilik, fotoğraflardaki figürlerin donuk fotografik haliyle tezatlık oluşturmaktadır. Şu an belki de hayatta olmayan bu kişiler, ölümün soğuk ve korkutucu halinden sıyrılarak o renkli ortamda adeta yeniden hayat bulmuş, sevinçlerini, mutluluklarını, yitip giden “an”larını yeniden elde etmişlerdir. Kim/Who? bir anlamda bugüne kadarki foto-kolaj serüvenimin tamamını anlatan bir çalışmadır.

VI. SONUÇ

Kökeni oldukça eskilere dayanan resim sanatı, bugüne gelene kadar bir çok değişim ve yenilikle karşılaşmıştır. 20.yy'da gelişen teknoloji ve hızlanan endüstrileşmeyle beraber sanat anlayışlarında radikal değişimler yaşanmış ve sanatçılar farklı arayışlar içine girmiştir. Bunun sonucunda kolaj, kübistlerin cesur tavrı sonucu sanat tarihi içerisindeki yerini almış, ve günden güne değişerek günümüzde hayatın her alanında kullandığımız bir tavır haline dönüşmüştür. Günlük, sıradan nesnelere sanatın içine sokan ve büyük bir tabuyu yıkan kübistler, ardından bir çok akıma da bu yönde ilham vermiştir. Özellikle Dadaistler bu tavrıdan faydalanmış, hatta geleneksel ve herkes tarafından kabul gören sanat anlayışlarını yıkmaya fikrine oldukça sıcak bakan Duchamp bunu bir adım ileriye taşıyarak bir pisuvarı direk sanat nesnesi olarak, olduğu haliyle sunmuştur.

Kolaj ve asamblaj sadece malzeme açısından yenilik getirmekle kalmamış, aynı zamanda sanatın sadece plastik tavrıların kusursuzluğuna dayanan el becerisi anlayışını da sarsarak kavramın önemini de beraberinde getirmiştir. Etrafımızda gördüğümüz, günlük yaşantımızdaki her nesnenin sanat eseri olarak sunulabilmesi, sanat ile hayatı birleştirerek heykel, resim, müzik, mimari, fotoğraf, video arasındaki sınırlar kaldırmış ve bu disiplinlerin iç içe geçtiği çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bilinen, geleneksel boya resmi kadar dayanıklı olmadığı ve boya resmi kadar önemsenmediği için Türkiye'de bu anlayışın Dünyaya göre daha geç yer edindiğini söyleyebiliriz. Türkiye'de 1950-1960'lı yıllarda soyut sanatın önem kazanmasıyla birlikte kolaj da bazı Türk sanatçıları tarafından kullanılmaya başlanmıştır. 1980'li yıllarla birlikte başlayan biçimciliğin geri plana itildiği ve kavramın öne çıktığı Güncel Sanat anlayışıyla de Türk sanatındaki düşünceler de oldukça değişmeye başlamış ve kolaj kendine iyice yer edinmiştir.

Günümüzde sanat alanında oldukça geniş bir yer tutan bu teknik, bienallerde, ünlü sanatçıların çalışmalarında, sinemada, müzikte, videoda, edebiyatta yani hayatımızın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Bir çok güncel sanatçı bu teknikten faydalanmış, boyadıkları duvarlara projeksiyon görüntüleri yansıtılarak video kolajı yapan gruplar, müzik kliplerinde kolaj öğelerinden faydalanan müzik grupları, gelişen teknolojiden faydalanarak fotokolajlar yapan fotoğraf sanatçıları, sinemada uygulanan zaman kolajları

ve daha sayabileceğimiz bir çok örnek dünyada da bu tekniğin ne derece önemli olduğunu göstermiştir.

Yapıta farklı malzemeler, buluntu nesnelere katmak, dokusal anlamda oluşturduğu zenginlik dışında algısal olarak da izleyiciyi etkilemektedir. Çalışmadaki malzemeyi boyayla oluşturmak yerine onu direk olduğu gibi yerleştirmek izleyicide daha etkili ve daha samimi bir algı oluşturabilmektedir. Bir kumaş parçasını ya da bir elektrik kablosunu resmetmek yerine onu olduğu gibi yapıştırmak, fırça darbelerinin yarattığı boya lekelerinden oluşan düz bir zemin karşısında daha etkili bir rakip olarak durmaktadır. Geleneksel bir ressam tarafından oldukça ustaca resmedilmiş ölü bir tavşan gördüğümüzde resmin usta işçiliği karşısında hayranlık duyabiliriz, fakat Beuys'un kucağında taşıdığı gerçek ölü tavşan bizde iğrenme, korkma gibi daha gerçekçi duygular uyandırabilir. Bugünün sanat anlayışında tam olarak yapılmak istenilen de budur.

Sonuç olarak geleneksel sanat anlayışlarını sarsan kolaj ve asamblaj gibi tekniklerin sanat tarihi içerisindeki yerini almasıyla hazır nesne kullanımını, teknolojiden faydalanılarak üretilen çalışmalar, ve bunların her alanda getirdiği yeniliklerin sanat adına yeni kapılar araladığı bir gerçektir. Ve bu yüzden de kolajın hayatımızın her alanında olan vazgeçilmez olmuş bir sanatsal anlayış olması, bu çalışmayı hazırlamadaki temel düşüncedir.

KAYNAKLAR

- ACAR, Barış (2013), *Kolajı Türkçe Düşünmek Mümkün mü?*, Lebriz Sanal Dergi, 30 Nisan 2013
- ADALI, Altan (1996), *Kolaj'ın Tarihsel Oluşumu*, Toplumbilim Dergisi, Sayı:Haziran.
- AKYOL, Nevin (2008), *Bubi:Yapıtlarımla anneme "Sen Benim İçin Önemlisin," diyorum*, Artist Actual, Sayı 1. S.16-20
- ANTMEN, Ahu, (2000), *Yirminci Yüzyıl Sanatı A'dan Z'ye Akımlar*, İstanbul: Sanat Kültür Antika, Sayı 16
- ANTMEN, Ahu (2012), *20.yy Batı Sanatında Akımlar*, İstanbul:Sel Yayıncılık.
- ARTUN, Ali (2011), *Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi-Estetik Modernizmin Tasfiyesi*, İstanbul:İletişim Yayıncılık
- ATAGÖK, Tomur (2007), *Yağlıboyadan Desene, Desenden Kolaja Zeki Faik İzer*, Kare Sanat Galerisi Sergi Kataloğu
- BATUR, Enis (2006), *Modernizmin Serüveni*, İstanbul:Alkım Yayınevi
- BENJAMIN, Walter (2011), *Pasajlar*, 8.baskı, İstanbul:Yapı Kredi Yayınları
- BERGER, John (1972), *Görme Biçimleri*, (Çev. Yurdanur Salman), İstanbul:Metis Yayınları
- BÜRGER, Peter, (2004), *Avangard Kuramı*, (Çev.Erol Özbek, Sunuş:Ali artun) İstanbul: İletişim Yayınları
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, (1997) , İstanbul: Yem Yayıncılık.
- ERİNÇ, Sıtkı M. (1990), *Zeki Faik İzer, 1905–1988*, Ankara: Türkiye Halk Bankası.
- FISCHER, E. (1989), *Sanatın Konumu Üzerine Düşünceler*, (A.Cemal, Çev.), Yeryüzü Kültürü Dergisi Sayı: Kasım
- GERMANER, Semra (1997), *1960 Sonrası Sanat*, İstanbul:Kabalıcı Yayınevi
- GEZGİN, Ümit (2008), *Dream Captions Bedri Baykam's 4D'S*, İstanbul:Piramid Yayıncılık
- GİDERER, Hakkı Engin (2003) , *Resmin Sonu*, Ankara: Ütopya Yayınevi

GOMBRICH, Ernst, (1997), *Sanatın Öyküsü*, Ankara:Remzi Kitabevi.

GÜRSOYTRAK, Hakan, (2003), *Kolaj, Montaj ve Yüzyıl Sanatı*", Genç Sanat Dergisi, Sayı:105

HOPKINS, David, (2006), *Dada ve Gerçeküstücülük*, Ankara: Dost Kitabevi

İREPOĞLU, Gül (2005), *Zeki Faik İzer*, İstanbul:Yapı Kredi Yayınları

KAHRAMAN, H.Bülent (2005), *Sanatsal Gerçeklikler Olgular ve Öteleri*, 3.baskı, İstanbul: Agora Kitaplığı

KUSPİT, Donald (2006), *Sanatın Sonu*, (Çeviri:Yasemin Tezgiden), İstanbul:Metis Yayınları

LYNTON, Norbert (2004), *Modern Sanatın Öyküsü*, (Çev.Prof.Dr.Cevat Çapan, Prof.Dr. Sadi Öziş), İstanbul: Remzi Kitabevi

OKTAY, Ahmet, (2002), *Resim Yazuları*, İstanbul: Bilim Sanat Galerisi

ÖZSEZGİN, Kaya (2001), *Lütfü Günay*, İstanbul: Bilim Sanat Galerisi

READ, Herbert (1994), *Modern Sculpture: A Concise History*, Thames and Hudson

SAZYEK, Hakan (2006), *Kolaj ve Romandaki Yeri*, Kitap-lık Dergisi, Sayı:92

SMITH, Lucie-Edward (2004), *20. Yüzyılda Görsel Sanatlar*, Çev.Osman Akınhay, Ebru Kılıç, Begüm Kovulma), Cilt 72, İstanbul:Akbank Kültür ve Sanat Dizisi

SMITH, Ray, (2010), *Sanatçının El Kitabı*, İstanbul:İnkılap Kitabevi

TURANİ, Adnan (1999), *Çağdaş Sanat Felsefesi*, İstanbul: Remzi Kitabevi

YILMAZ, Mehmet, (2006), *Modernizmden Postmodernizme Sanat*, Ankara:Ütopya Yayınları

YILMAZ, Mehmet, (2011), *Sanatın Günceli, Güncelin Sanatı*, Ankara: Ütopya Yayınevi

12.İstanbul Bienali El Kitabı, (2011), İstanbul:Yapı Kredi Yayınları

13.İstanbul Bienali Rehberi, (2013), İstanbul:Yapı Kredi Yayınları

- http://www.bedribaykam.com/bb/donemler_4d.html adresinden 07.06.2014'de alınmıştır.

- <http://arsiv.zaman.com.tr/2002/04/08/kultur/h1.htm> adresinden 29.06.2014'de alınmıştır.

EKLER

ESER NO	1
ESER ADI/KONUSU	Gitar
DÖNEMİ	1914
SANATÇISI	Pablo PİCASSO
TEKNİĞİ	Metal Levha ve Kablo
BOYUTLARI	77.5 x 35 x 19.3 cm
SERGİLENME	MoMA, USA
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=80934

ESER NO	2
ESER ADI/KONUSU	Casablanca'da Aşk
DÖNEMİ	2003
SANATÇISI	Mimmo ROTELLA
TEKNİĞİ	Serigrafi ve Kolaj
BOYUTLARI	65x84 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.wikiart.org/en/mimmo-rotella/a-love-in-casablanca-2003

ESER NO	3
ESER ADI/KONUSU	Bambu Sandalyeli Natürmort
DÖNEMİ	1912
SANATÇISI	Pablo PİCASSO
TEKNİĞİ	Tuval üzerine karışık teknik

BOYUTLARI	29x37 cm
SERGİLENME	Picasso Müzesi
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://twinoaksgallery.com/wp-content/uploads/2014/01/picasso-1912-still-Life-with-Chair-Caning-1st-collage-synthetic-cubism.jpg

ESER NO	4
ESER ADI/KONUSU	Sanat Eleştirmeni
DÖNEMİ	1919
SANATÇISI	Raoul HAUSMANN
TEKNİĞİ	Kağıt üzerine kolaj ve litografi
BOYUTLARI	31, 8x 25, 4cm
SERGİLENME	Tate Galeri, Londra
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.tate.org.uk/art/artworks/hausmann-the-art-critic-t01918

ESER NO	5
ESER ADI/KONUSU	Baba
DÖNEMİ	1920
SANATÇISI	Hannah HÖCH
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	34x27, 5cm
SERGİLENME	Galeri Berinson, Berlin
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://berinson.de/news/hannah-hoch-whitechapel-gallery/

ESER NO	6
ESER ADI/KONUSU	Gümrük Tarafından Açıldı
DÖNEMİ	1937-38
SANATÇISI	Kurt SCHWİTTERS
TEKNİĞİ	Kağıt üzerine karışık teknik
BOYUTLARI	33, 1x25, 3 cm
SERGİLENME	Tate Galeri, Londra
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.tate.org.uk/art/images/work/T/T00/T00214_10.jpg

ESER NO	7
ESER ADI/KONUSU	Skat Oynayanlar
DÖNEMİ	1920
SANATÇISI	Otto DİX
TEKNİĞİ	Tuval üzerine yağlıboya ve kolaj
BOYUTLARI	87x110 cm
SERGİLENME	Alte National Galeri, Berlin
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.ottodix.org/index/catalog-item/129.001.html

ESER NO	8
ESER ADI/KONUSU	Proun Odası
DÖNEMİ	1923
SANATÇISI	El LİSSİTZKY
TEKNİĞİ	Boyalı Ahşap
BOYUTLARI	320 x 364 x 364 cm

SERGİLENME	Berlin
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://monoskop.org/File:El_Lissitzky_PROUN_Room_1923.jpg

ESER NO	9
ESER ADI/KONUSU	Jean Hatchet and Charles the Bold
DÖNEMİ	1929
SANATÇISI	Max ERNST
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	34x20 cm
SERGİLENME	Cleveland Müzesi
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.clevelandart.org/art/1982.39

ESER NO	10
ESER ADI/KONUSU	Coşkunun Fenomeni
DÖNEMİ	1933
SANATÇISI	Salvador DALÍ
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://artpits.tumblr.com/post/19715452929/the-phenomenon-of-ecstasy-salvador-dali

ESER NO	11
ESER ADI/KONUSU	Günümüz evlerini bu denli farklı ve çekici yapan nedir?
DÖNEMİ	1956
SANATÇISI	Richard HAMILTON
TEKNİĞİ	Kağıt üzerine kolaj
BOYUTLARI	24, 8x26 cm
SERGİLENME	Kunsthalle Tübingen-Almanya
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://en.wikipedia.org/wiki/Just_what_is_it_that_makes_today%27s_homes_so_different,_so_appealing%3F

ESER NO	12
ESER ADI/KONUSU	Dylaby
DÖNEMİ	1962
SANATÇISI	Robert RAUSCHENBERG
TEKNİĞİ	Karışık Teknik
BOYUTLARI	278, 1 x 221 x 38, 1
SERGİLENME	Gagosian Galeri
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.drooel.com/2010/11/22/robert-rauschenberg/

ESER NO	13
ESER ADI/KONUSU	Bayrak
DÖNEMİ	1954
SANATÇISI	Jasper JOHNS
TEKNİĞİ	Karışık Teknik
BOYUTLARI	107, 3 x 153, 8 cm
SERGİLENME	MoMA, New York
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.moma.org/collection/object.php?object_id=78805

ESER NO	14
ESER ADI/KONUSU	Banyo-2
DÖNEMİ	1963
SANATÇISI	Tom WESSELMANN
TEKNİĞİ	Karışık Teknik
BOYUTLARI	122 x 185.5 x 15 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.toutceciestmagnifique.com/2009/11/bathtub-collage-2.html

ESER NO	15
ESER ADI/KONUSU	İlk Bölünmenin Askerleri
DÖNEMİ	1914
SANATÇISI	Kasimir MALEVİCH
TEKNİĞİ	Tuval üzerine yağlıboya ve kolaj
BOYUTLARI	53, 7 x 44, 8 cm

SERGİLENME	MoMA
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.ibiblio.org/wm/paint/auth/malevich/malevich.soldier-1st.jpg

ESER NO	16
ESER ADI/KONUSU	Çuval ve Kırmızı
DÖNEMİ	1954
SANATÇISI	Alberto BURRİ
TEKNİĞİ	Tuval üzerine akrilik ve çuval bezi
BOYUTLARI	86, 4 x 100, 3 cm
SERGİLENME	Tate Galeri, Londra
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.tate.org.uk/art/images/work/T/T00/T00787_10.jpg

ESER NO	17
ESER ADI/KONUSU	Tuvalin Arka Yüzü
DÖNEMİ	1984
SANATÇISI	Lütfü GÜNAY
TEKNİĞİ	Tuval üzerine karışık teknik
BOYUTLARI	113x146 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	Özsezgin, K.(2001). <i>Lütfü Günay</i> , Bilim Sanat Galerisi: İstanbul, s.78

ESER NO	18
ESER ADI/KONUSU	Kompozisyon
DÖNEMİ	1975
SANATÇISI	Zeki Faik İZER
TEKNİĞİ	Kağıt üzerine Kolaj
BOYUTLARI	42 x 35 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.beyazart.com/v3/?page=show_mauction&id=38&page_number=18
ESER NO	19
ESER ADI/KONUSU	İki kırmızı kıvrım
DÖNEMİ	1986
SANATÇISI	Burhan DOĞANÇAY
TEKNİĞİ	Tuval Üzerine Karışık Teknik
BOYUTLARI	101 x 73 cm
SERGİLENME	Doğançay Müzesi
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.dogancaymuseum.org/pPages/pGallery.aspx?pgID=579&lang=ENG&section=3&sanID=40

ESER NO	20
ESER ADI/KONUSU	Montaj 4
DÖNEMİ	1967
SANATÇISI	Altan GÜRMAN
TEKNİĞİ	Tahta üzerine selülozik boya ve dikenli tel
BOYUTLARI	123 x 149 x 9 cm
SERGİLENME	İstanbul

KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://altangurman.com/tr/montaj-1/
--------------------------------	---

ESER NO	21
ESER ADI/KONUSU	Erken Uyarı Sistemi
DÖNEMİ	1982
SANATÇISI	Özdemir ALTAN
TEKNİĞİ	Karışık Teknik
BOYUTLARI	60x29x95
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	Özdemir Altan 1-2 Bilim Sanat Galerisi

ESER NO	22
ESER ADI/KONUSU	Bir Haremim Olsun İsterdim
DÖNEMİ	1987
SANATÇISI	Bedri BAYKAM
TEKNİĞİ	Kontrplak Üzerine Foto-Kolaj
BOYUTLARI	194 x 140 cm
SERGİLENME	İstanbul Modern Müzesi Koleksiyonu
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	Bedri Baykam's 4D's Katalog, s.38

ESER NO	23
ESER ADI/KONUSU	Nihai Öğle Yemeği
DÖNEMİ	2008

SANATÇISI	Bedri BAYKAM
TEKNİĞİ	4-D Kolaj
BOYUTLARI	180 x 240 cm
SERGİLENME	Huma Kabakçı Koleksiyonu
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.humakabakcikoleksiyonu.com/index.cfm?page=collection&ArtistID=242

ESER NO	24
ESER ADI/KONUSU	Cal Arts
DÖNEMİ	1978
SANATÇISI	April GREİMAN
TEKNİĞİ	Kağıt Üzerine Litografi
BOYUTLARI	29 x 118 cm
SERGİLENME	Amerika Birleşik Devletleri
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.polano.eu/poisonorg/web/lezioni/25/255.htm

ESER NO	25
ESER ADI/KONUSU	Sıradan Bir Aşk
DÖNEMİ	1984
SANATÇISI	Gülsün KARAMUSTAFA
TEKNİĞİ	Tekstil Kolaj
BOYUTLARI	245 x 175cm
SERGİLENME	Sıradan Bir Aşk Sergisi
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://sanatsayfasi.com/etkinlikler/gulsun-karamustafa-siradan-bir-ask-rampa-istanbulda

ESER NO	26
ESER ADI/KONUSU	Çifte Hakikat
DÖNEMİ	1987
SANATÇISI	Gülsün KARAMUSTAFA
TEKNİĞİ	Yerleştirme
BOYUTLARI	190 x 170 x 170 cm
SERGİLENME	Vadedilmiş Bir Sergi
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://sanatatak.com/view/SALTta-bahar-Vadedilmis-Bir-Sergiyle-devam-ediyor/453
ESER NO	27
ESER ADI/KONUSU	Panik
DÖNEMİ	2009
SANATÇISI	İrfan ÖNÜR MEN
TEKNİĞİ	Gazete Üzerine Karışık Teknik
BOYUTLARI	57 x 38 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://mimarcasanat.com/resim/irfan-onurmen-tuller-gazeteler.html

ESER NO	28
ESER ADI/KONUSU	Patlamaya Hazır Yürek
DÖNEMİ	2002
SANATÇISI	İnci EVİNER
TEKNİĞİ	Duvara Dijital Baskı-Çerçeve içinde kağıt üzerine suluboya
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	Sabancı Üniversitesi Kasa Galeri-İstanbul

KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://incieviner.net/tr/isler/patlamaya-hazir-yurek/
--------------------------------	---

ESER NO	29
ESER ADI/KONUSU	Kargaşa ve Düzen
DÖNEMİ	1995
SANATÇISI	Bubi
TEKNİĞİ	Karışık Teknik
BOYUTLARI	103x131x12cm
SERGİLENME	Huma Kabakçı Koleksiyonu
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.humakabakcikoleksiyonu.com/index.cfm?page=collection&ArtistID=246

ESER NO	30
ESER ADI/KONUSU	Sözlerden Uzak
DÖNEMİ	2013
SANATÇISI	Laure PROUVOST
TEKNİĞİ	Yerleştirme
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	WhiteChapel Galeri, Londra
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.motinternational.org/laure-prouvost.html

ESER NO	31
ESER ADI/KONUSU	Çocuk ile Anne
DÖNEMİ	2004

SANATÇISI	İsa GENZKEN
TEKNİĞİ	Plastik, Kumaş, Ayna, Folyo, Tahta, Metal, Lake
BOYUTLARI	194 x 60 x 100 cm
SERGİLENME	Saatchi Galeri
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.saatchigallery.com/artists/artpages/isa_genzken_mutter_mit_kind.htm

ESER NO	32
ESER ADI/KONUSU	Kapıcı
DÖNEMİ	2009
SANATÇISI	Jimmie DURHAM
TEKNİĞİ	Karışık Teknik
BOYUTLARI	162 x 85 x 70 cm
SERGİLENME	13.İstanbul Bienali
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.re-title.com/public/newsletters/10_Dec_09_-_Sculpture_&_Installation_0.htm

ESER NO	33
ESER ADI/KONUSU	Üç Fırça
DÖNEMİ	2008
SANATÇISI	Antoni TAPİES
TEKNİĞİ	Karışık Teknik
BOYUTLARI	208 x 170 cm
SERGİLENME	Waddington Galeri, Londra
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/art/features/blurring-the-line-between-painting-and-sculpture-a-collection-of-works-by-antoni-tagravespies-

	1947013.html?action=gallery&ino=11
--	------------------------------------

ESER NO	34
ESER ADI/KONUSU	Tanrı Aşkına
DÖNEMİ	2007
SANATÇISI	Damien HIRST
TEKNİĞİ	Platin, Pırlanta ve İnsan Dişi
BOYUTLARI	171 x 127 x 191 mm
SERGİLENME	White Cube Galeri
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.damienhirst.com/for-the-love-of-god

ESER NO	35
ESER ADI/KONUSU	Antik 3
DÖNEMİ	2009-2011
SANATÇISI	Jeff KOONS
TEKNİĞİ	Tuval Üzerine Yağlıboya
BOYUTLARI	259, 1 x 350, 5 cm
SERGİLENME	Gagosian Galeri
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.gagosian.com/artists/jeff-koons/selected-works

ESER NO	36
ESER ADI/KONUSU	Yetişkin Kadın Cinsel Organları
DÖNEMİ	2005

SANATÇISI	Wangechi MUTU
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	46 x 31 cm
SERGİLENME	Saatchi Galeri
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.saatchigallery.com/artists/wangechi_mutu.htm

ESER NO	37
ESER ADI/KONUSU	Rosto
DÖNEMİ	2012
SANATÇISI	Urs FİSCHER
TEKNİĞİ	Aliminyum Panel Üzerine Karışık Teknik
BOYUTLARI	243, 9 x 182, 9 x 3, 2
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.ursfischer.com/images/133676

ESER NO	38
ESER ADI/KONUSU	Geleneklerin Dışında
DÖNEMİ	2004-2008
SANATÇISI	Julie MARDİN
TEKNİĞİ	Dijital Kolaj
BOYUTLARI	44 x 88 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.juliemardin.com/detail.html?gallery=Conspiracy%20Theories%2c%202004%20-%20&sortNumber=10&skipno=6

ESER NO	39
ESER ADI/KONUSU	Yeni Bir Şehir İçin Dört Fikir
DÖNEMİ	1987
SANATÇISI	Sean HİLLEN
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	44 x 28cm
SERGİLENME	Imperial War Müzesi, Londra
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.seanhillen.com/pictures/4_ideas_for_a_new_town_7_W.html

ESER NO	40
ESER ADI/KONUSU	Savaşı Eve Taşımak: Güzelim Ev
DÖNEMİ	1967-72
SANATÇISI	Martha ROSLER
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	61 x 51 cm
SERGİLENME	12.İstanbul Bienali
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.moma.org/explore/inside_out/2012/08/16/cut-and-paste-works-by-franz-west-and-martha-rosler

ESER NO	41
ESER ADI/KONUSU	Sokak Anıları
DÖNEMİ	2011
SANATÇISI	Nacho ORMAECHEA
TEKNİĞİ	Fotokolaj
BOYUTLARI	-

SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.ormaechea.eu/LCN

ESER NO	42
ESER ADI/KONUSU	Amsterdam'ın Hayaletleri
DÖNEMİ	2007
SANATÇISI	Jo TEEUWISSE
TEKNİĞİ	Dijital kolaj
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.mymodernmet.com/profiles/blogs/ghosts-of-amsterdam-12-photos

ESER NO	43
ESER ADI/KONUSU	Müzikal Ara
DÖNEMİ	2013
SANATÇISI	Derek GORES
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	61x61 cm
SERGİLENME	ThinkSpace Galeri, Los Angeles
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://derekgores.com/collage

ESER NO	44
ESER ADI/KONUSU	-

DÖNEMİ	2014
SANATÇISI	Blake SHAW, Bruno LEVY
TEKNİĞİ	Video-Kolaj
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	Brooklyn Müzesi
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://vimeo.com/92248339

ESER NO	45
ESER ADI/KONUSU	Take Me Out Klip Görüntüsü
DÖNEMİ	2004
SANATÇISI	Jonas ODELL
TEKNİĞİ	-
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.youtube.com/watch?v=QwLBpUu1ml4

ESER NO	46
ESER ADI/KONUSU	-
DÖNEMİ	-
SANATÇISI	STROMAE
TEKNİĞİ	-
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://www.hulkshare.com/djashsimons/17-stromae-tous-les-me%CC%82mes

ESER NO	47
ESER ADI/KONUSU	Brazil Film Afişi
DÖNEMİ	1985
SANATÇISI	-
TEKNİĞİ	-

BOYUTLARI	-
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	http://verdoux.files.wordpress.com/2009/04/brazil-poster-art-2.jpg

ESER NO	48
ESER ADI/KONUSU	Küçük Mutlu Bahçemiz
DÖNEMİ	2010
SANATÇISI	Gülfem KARSLIĞİL
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	30 x 40 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	-

ESER NO	49
ESER ADI/KONUSU	Saklambaç
DÖNEMİ	2011
SANATÇISI	Gülfem KARSLIĞİL
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	28 x 40 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	-

ESER NO	50
----------------	----

ESER ADI/KONUSU	İsimsiz
DÖNEMİ	2013
SANATÇISI	Gülfem KARSLIGİL
TEKNİĞİ	Tuvale Dijital Baskı
BOYUTLARI	74 x 74 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	-

ESER NO	51
ESER ADI/KONUSU	Tomayla Hatıra
DÖNEMİ	2013
SANATÇISI	Gülfem KARSLIGİL
TEKNİĞİ	Dijital Kolaj
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	-

ESER NO	52
ESER ADI/KONUSU	İsimsiz
DÖNEMİ	2014
SANATÇISI	Gülfem KARSLIGİL
TEKNİĞİ	Karışık Teknik
BOYUTLARI	35 x 50 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	-

ESER NO	53
ESER ADI/KONUSU	İsimsiz
DÖNEMİ	2014
SANATÇISI	Gülfem KARSLIGİL
TEKNİĞİ	Kolaj
BOYUTLARI	35 x 50 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	-

ESER NO	54
ESER ADI/KONUSU	İsimsiz
DÖNEMİ	2014
SANATÇISI	Gülfem KARSLIGİL
TEKNİĞİ	Tuval Üzerine Dijital Baskı
BOYUTLARI	90 x 100 cm
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	-

ESER NO	55
ESER ADI/KONUSU	Kim/Who?
DÖNEMİ	2014
SANATÇISI	Gülfem KARSLIGİL
TEKNİĞİ	Stopmotion Video
BOYUTLARI	-
SERGİLENME	-
KAYNAĞIN ALINDIĞI ADRES	-

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : KARSLIGİL, Gülfem
 Uyuğu : T.C.
 Doğum tarihi ve yeri : 25.05.1990, Gaziantep
 Medeni hali : Bekâr
 Telefon : 0 (506) 294 84 72
 Faks : -
 e-mail : glfmk@windowslive.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans Lisans	Gazi Üniversitesi /G.S.E.Resim A.S.D. Mustafa Kemal Üniversitesi / G.S.F.Resim	Devam Ediyor 2012
Önlisans	Anadolu Üniversitesi-Medya ve İletişim	2011
Lise	Tekerekoğlu Anadolu Lisesi	2008

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Müzik, Fotoğraf, Gastronomi ve Mutfak Sanatları

GAZİ GELECEKTİR..